

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Liisa Kaseorg

**Välisuudiste geograafiline laiahaardelisus Eesti
Rahvusringhäälingus, Delfis ja Postimehes**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: Külliki Seppel, MA

Tartu 2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	7
1.1 Suuremad mõjutegurid välisuudiste valikul	7
1.1.1 Suurriikide domineerimine	8
1.1.2 Geograafiline lähedus	10
1.1.3 Erakordsete sündmuste esinemine.....	11
1.2 Sündmused 2025. aasta jaanuaris ja veebruaris.....	12
1.2.1 Valimisse sattunud päevadel toimunud sündmused	13
1.3 Uudisteagentuurid välisuudiste allikana	17
1.4 Uuritavad veebiväljaanded	18
2. UURIMISKÜSIMUSED	20
3. MEETOD JA VALIM	22
3.1 Valim	22
3.2 Andmekogumismeetod	23
3.3 Kategooriate süsteem ja kodeerimisjuhend	24
3.4 Meetodi ja valimi piirangud	27
4. TULEMUSED	29
4.1 Välisuudiste arv	29
4.2 Välisuudistes enim kajastatud piirkonnad	29
4.2.1 Euroopa piirkonna kajastamine	32
4.2.2 Ukraina kajastamine	35
4.2.3 Venemaa kajastamine	36
4.2.4 Põhja-Ameerika piirkonna kajastamine.....	37
4.2.5 Lõuna-Ameerika piirkonna kajastamine	39
4.2.6 Aasia piirkonna kajastamine.....	39
4.2.7 Lähis-Ida piirkonna kajastamine	40
4.2.8 Harva kajastatud piirkonnad.....	41
4.3 Eesti veebiväljaannete piirkondade kajastuse võrdlus.....	42

4.4 Eesti väljaannetes enim kajastatud teemad välisuudistes	43
4.5 Eesti väljaannete kajastuste žanriline jaotus.....	46
4.6 Eesti väljaannete välisuudiste peamised allikad.....	47
4.7 Eesti väljaannetes kajastamata jäänud teemad	49
5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	51
5.1 Järeldused	51
5.2 Diskussioon	55
5.3 Edasised uurimisvõimalused	56
KOKKUVÕTE.....	58
SUMMARY	60
KASUTATUD KIRJANDUS.....	61
LISA 1. Kodeerimisjuhend	69

SISSEJUHATUS

Igal riigil on oma ajalugu, kultuur, välispoliitika, majandussuhted ja geograafiline asukoht, mis kujundavad kohalike väljaannete teemavalikute fookust ja ulatust (Wilke jt, 2012; Segev, 2015; Jeong ja Lee, 2017). Ajakirjandus on inimeste jaoks infoallikas teiste maailma riikide ja piirkondade sündmuste kohta (Wilke jt, 2012). Jäädvustades sündmuste käiku läbi pealtnägijate ja ekspertide kirjelduste, pakub ajakirjandus lugejatele ülevaadet toimunud (Greenberg ja Scanlon, 2016). Wu (2000) on öelnud, et maailm, mida me uudistest loeme ja kuuleme, on nii uudisväärtuste kui ka ülemaailmse uudiste kogumise ja levitamise süsteemi produkt.

Ajakirjandusel on tavaks lähtuda geopoliitikast ning kajastada eelisjärjekorras riike, millel on globaalses võimuhierarhias kõrge positsioon või mis on väljaande riigile geograafiliselt lähedased (Jeong ja Lee, 2017). Geopoliitika hõlmab riikidevahelisi geograafilisi, sotsiaalmajanduslikke ja poliitilisi suhteid ning konflikte (Jeong ja Lee 2017). Nii varasemad kui ka uuemad uuringud on näidanud, et välisuudiste kajastamist mõjutavad tegurid võib üldiselt jagada kolme gruppi: suurriikide domineerimine, geograafiline lähedus ja erakordsed sündmused (Wilke jt, 2012; Wu 2000; Galtung ja Ruge, 1965).

Bakalaureusetöös võtan vaatluse alla Eesti kolm kõige populaarsemat uudisteportaali ning fookus on veebiväljaannete välisuudiste geograafilisel laiahaardelisusel erakorralisel ajal (Petermann jt, 2023). Uurin Eesti Rahvusringhäälingu (edaspidi ERR), Delfi ja Postimehe (edaspidi PM) veebiväljaannete välisuudiste rubriikides avaldatud artikleid valitud päevadel ajavahemikus jaanuar–veebruar 2025.

Lõputöö eesmärk on välja selgitada, millised piirkonnad ja teemad domineerivad kolmes väljaandes ning milline on geograafiline ulatus sündmusterohketel aegadel. Teisisõnu kui paljude erinevate piirkondade ja riikide sündmusi ning kui mitmekülgsed teemad lugejateni jõuavad. Kas kolmes veebiväljaandes domineerivad teemadena suured sündmused või jõuab lugejateni ka Eestist kaugemal asuvates riikides toimuv? Lisaks vaatlen, millised teemad ja piirkonnad jäävad väljaannetel käsitlemata võrreldes rahvusvahelise uudisteagentuuri Reutersi uudistega.

Artiklite analüüsimiseks kasutan kontentanalüüsi koos mõningate kvalitatiivse sisuanalüüsi lisadega, mille abil vaatlen, millised on peamised domineerivad teemad ja piirkonnad ning kui mitmekesine on uudistevalik.

Uurimisperiood langes kokku Ameerika Ühendriikide 47. presidendi ametisse vannutamisele järgnenud perioodiga, mis osutus ootamatult sündmusterohkeks. Uurimisperioodil toimunud sündmused olid kombinatsioonis kolme suure mõjuteguriga: suurriikide domineerimine, geograafiline lähedus ja erakordsed sündmused. Juba esimestel ametinädalatel lubas Donald J. Trump kehtestada senisest kõrgemad tollimaksud Kanadale, Mehhikole, Hiinale ja Euroopale, avaldas soovi osta Taani poolautonoomse Gröönimaa saare ning alustas läbirääkimisi Venemaa režiimi juhi Vladimir Putiniga Ukraina sõja lõpetamiseks. Uurimisperiood osutus maailmas sündmusterohkeks perioodiks, mil väga suur fookus oli värske Ameerika Ühendriikide presidendi väljaütlemistel ja tegemistel. See mõjutas minu uurimistulemusi ja pidin veidi muutma uurimisfookust. Bakalaureusetöö algne plaan oli uurida Eesti ajakirjanduse geograafilist kallutatust ja uudiste valiku mõjutegureid. Seejuures ei olnud oodata, et poliitiline olukord lähikuudel stabiliseeruks, sest lisaks D. J. Trumpi valitsusajale oli rahvusvahelises poliitikas turbulentsed ajad. Jätkusid globaalsed konfliktid nagu Iisraeli sõda Hamasi vastu Gazas ja Venemaa sõda Ukrainas.

Eestis tegutsevate veebiväljaannete meediaanalüüs on oluline, nii Eesti ajakirjanduse kui ka konkreetsete väljaannete kontekstis. Sotsiaalmeedia, mis võimaldab infot jagada kiiresti ja laialdaselt, on muutumas paljude inimeste jaoks peamiseks infoallikaks (Petermann jt, 2023). Selleks, et ajakirjanduslikud veebiväljaanded suudaksid konkureerida sotsiaalmeedia kiire ja mahuka infovooga, peavad need pakkuma sisukaid ja põhjalikke artikleid ning käsitlema mitmekülgseid teemasid. Uuringu tulemused näitavad, milliseid valikuid teevad toimetused sündmusterohkel perioodil. Lisaks võimaldavad tulemused võrrelda veebiväljaannete teemade ja piirkondade arvulist mitmekesisust, aidates selgitada, kas nende välistemate ja piirkondade kajastuse mahus esineb ühisosa või erinevusi.

Teema on ka tähtis seetõttu, et rahvusvaheliste sündmuste puhul puudub inimestel tihti isiklik kokkupuude ning sageli ka väljakujunenud seisukoht (Wanta jt, 2004; Hanitzsch jt, 2013; Midberry, 2016). Sellisel juhul võib ajakirjanduses edastatav teave kujundada tema arusaamu ja hoiakuid (Wanta jt, 2004; Hanitzsch jt, 2013; Midberry, 2016). Sellest tulenevalt on teemakajastuste uurimine oluline osa avaliku arvamuse kujunemise mõistmiseks.

Tartu Ülikooli Ühiskonnateaduste instituudis on varem tehtud uurimistöid, mis käsitlevad samuti välisuudiste temaatikat, kuid keskendudes paberajakirjandusele ja televisioonile. Viimastel aastatel pole aga Tartu Ülikoolis uuritud veebiväljaandeid. Denis Rutšev (2005) võrdles oma

bakalaureusetöös Eesti, Saksa ja Briti kvaliteetlehtede välisuudiseid. Ly Aunapu (2008) uuris oma bakalaureusetöös ETV, Kanal 2 ja TV3 uudiste välisuudiseid. Inkeri Parman (2014) analüüsis oma bakalaureusetöös Eesti telekanalite välisuudiste valikut ajakirjanike ja toimetajate vaatenurgast, kasutades ekspertintervjuusid.

Lõputöö on jagatud viieks peatükiks, millest esimeses toon välja töö teoreetilised lähtekohad, milleks on suuremad mõjutegurid välisuudiste valikus, sündmused 2025. aasta esimestel kuudel ja uudisteagentuurid välisuudiste allikana. Lisaks annan ülevaate kolmest Eesti väljaandest. Teises peatükis annan ülevaate uurimisküsimustest, kolmandas uurimismeetodist ning valimist ja neljandas esitan uurimistulemusi. Viimases peatükis käsitlen tulemuste järeldusi ja diskussiooni.

1. TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD

Veebiväljaannete välisuudiste geograafilist laiahaardelisust erakorralisel ajal uurides on esmalt oluline mõista, millised on peamised tegurid, mis mõjutavad toimetuste välisuudiste valikuid ning milline on uudisteagentuuride roll allikana. Samuti annan ülevaate uurimissperioodil toimunud sündmustest ja väljaannetest, mida analüüsin.

1.1 Suuremad mõjutegurid välisuudiste valikul

Selleks, et paremini mõista, miks Eesti uudistevalikusse jõuavad teatud sündmused või piirkonnad, on oluline esmalt käsitleda tegureid, mis mõjutavad toimetuste otsuseid ja mis tõstab sündmuse uudisväärtust. Ajakirjanik peab tegema valiku kõikidest maailmas toimunud sündmustest, olles justkui „väravavaht“ („*gatekeeper*“), kes otsustab, millised teemad ja sündmused väärivad meediakajastust ning millises mahus (White, 1950). Otsustusprotsessi mõjutavad nii toimetuses kokkulepitud uudisväärtuse kriteeriumid kui ka korrespondendi kohalolek sündmuse piirkonnas ning allikate ja informatsiooni kättesaadavus (Wu, 2000).

Erinevad uuringud nii eelmisel kui ka sel sajandil on kinnitanud, et teatud piirkonnad ning riigid on välisuudistes kajastatud rohkem ja sisukamalt kui teised (Wu 2000; Joye, 2009; Segev 2015). Riikide ajakirjanduse tähelepanu keskmes on peamiselt Ameerika Ühendriigid, Lääne-Euroopa riigid, nende rahvusvahelised partnerid ja vaenlased (Joye, 2009; Hanitzsch jt, 2013). Samal ajal on süvenenud arenguriikide kajastamine läbi kannatuse ja kaose prisma (Joye, 2009), näiteks on ette heidetud Aafrika valesti portreeterimist, mida ei ole üritatud ka minimeerida (Nothias, 2016). Sellise ajakirjandusliku käsitluse tagajärg on rahvuste ja riikide ebaadekvaatne ning tihti stereotüüpne kujutamine (Rampal, 2002). Välisuudistel on võime mõjutada, kontrollida ja kujundada inimeste teadlikkust ja suhtumist teistesse riikidesse ja rahvustesse (Wanta, Golan ja Lee, 2004; Hanitzsch jt, 2013). Uudiste vähene mitmekesisus ja ajakirjanduse geograafiline kallutatatus võivad aga piirata inimeste arusaama kaugematest probleemidest ja rahvustest ning probleemi süvendada tulevikus (Lynch, 2011). Uudisteportaalide artiklite temade mitmekesisus on seepärast oluline uurimisteema.

Alates 1960. aastast pälvis meediauurijate tähelepanu see, kuidas rahvusvahelisi uudiseid kajastatakse ja levitatakse üle maailma. Galtung ja Ruge (1965) sõnastasid 12 tegurit, mis nende

arvates olid uudise koostamisel olulised: mida rohkem neid sündmusel on, seda suurem tõenäosus, et sündmusest saab uudis. Peale seda suurenes empiiriliste uuringute hulk, mis keskendusid rahvusvahelise uudisvoo peamiste mõjutegurite tuvastamisele. Nii varasemad kui ka uuemad uuringud (Galtung ja Ruge, 1965; Wu, 2000; Golan, Johnson ja Wanta, 2009; Wilke jt, 2012; Walter jt, 2016; Midberry, 2016), on näidanud, et kajastust leidvad välisuudised on jagatud kolme gruppi:

- 1) sündmuse riik on maailma suurriik ehk suurvõim (muutujaks välisriigi võimsus);
- 2) tegemist on lähipiirkonna uudisega, mis on seotud konkreetse regiooniga (näitab ajakirjanduse geograafilist kallutatust);
- 3) uudiskünnist ületab erakordne sündmus (näiteks katastroof, sõda või kriis).

Aunapu (2008) järeldas, et Eesti telekanalite välisuudised kajastavad globaalseid suurvõimuseid ning majanduslikult ja poliitiliselt olulisi piirkondi ehk arenenud lääneriike. Parmanni (2014) tulemused näitasid, et teleuudiste toimetajad peavad oluliseks uudiseid, mis puudutavad naaberriike. Need tulemused kinnitavad, et ka Eesti ajakirjanduse fookus on globaalsetel tuumikriikidel ja lisaks mõjutab kajastust geograafiline lähedus. Järgnevalt annan ülevaate kolmest peamisest mõjutegurist: suurriikide domineerimine, geograafiline lähedus ja erakordsed sündmused.

1.1.1 Suurriikide domineerimine

Välisuudiste toimetuste meediakajastus põhineb loogikal, kus sündmuse uudisväärtus sõltub selle riigi poliitilisest ja majanduslikust mõjust maailmas. Uudised portreerivad riikide hierarhiat, kus tuumikule lähemal olevad või sinna kuuluvad riigid saavad rohkem ja kvaliteetsemat kajastust kui perifeerias paiknevad riigid (Golan ja Wanta, 2010; Wilke jt, 2012; Jeong ja Lee, 2017). Chang (1998) pakkus välja rahvusvahelise uudisvoo mudeli, mis põhineb Wallersteini maailmasüsteemi teorial. Maailmasüsteemi teooria väidab, et lähtudes majanduslikest, poliitilistest, sotsiaalsetest ja kultuurilistest suhetest, on globaalne süsteem kahekihiline, kus arenenud lääneriigid moodustavad tuumiku, samal ajal kui ülejäänud maailm moodustab perifeeria (Wallerstein, 1974). Mudel selgitab meedia eelistust võimsate poliitiliste tegijate suhtes ja seda, kuidas riikide hierarhiline positsioon mõjutab uudiste arvulist hulka ning põhjalikkust ja mitmekülgsust (Golan ja Wanta, 2010). Sama põhimõtte tõi välja ka Walter jt (2016), kelle sõnul eeldatakse, et suurriigid

on olulisemad või uudisväärtuslikumad ning seetõttu on nad ka meedias enam esindatud. See hierarhia kajastub jätkuvalt ka meediapildis.

Wilke jt (2012) 2008. aasta uuring 17 riigi ja viie maailma regiooni meedia kohta näitas, et Ameerika Ühendriigid olid kõige rohkem mainitud riik ning järgnevalt kajastati enim Euroopa riike: esikohal oli Suurbritannia, millele järgnesid Prantsusmaa, Hispaania, Venemaa ja Saksamaa. Kokkuvõtteks oli neli kümnest enim kajastatud riigist Euroopa riigid (Wilke jt, 2012). Sarnaselt näitasid Aunapu (2008) bakalaureusetöö tulemused, et ETV, Kanal 2 ja TV3 välisuudistes domineerisid märkimisväärselt Venemaa ja Ameerika Ühendriigid ning Euroopa esindatus on 4,5 korda suurem võrreldes teiste maailmajagudega (Aunapu, 2008).

Suurriigid mängivad suurt rolli rahvusvahelise poliitika seisukohtade kujundamises, toetusmeetmete suunamises, abipakettide saatmises ning riikidevahelises kaubanduses. Tugevate sidemetega majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised tuumikriigid määravad maailmakorda (Wu, 2000; Golan ja Wanta, 2010). Sama kehtib ka riikidega, mida peetakse radikaalsemateks või kus tegutsevad terroriorganisatsioonid (Wanta, Golan ja Lee, 2004). Nende riikide tegevus mõjutab sageli korruga paljusid teisi, mistõttu on muutustega toimetulemiseks oluline olla kursis nende siseriiklike arengutega. Seda toetab ka Wanta ja Golani (2010) järeldus, et valimised, mis toimuvad perifeersemates riikides, saavad palju vähem kajastust kui suurriikide omad.

Kultuuriuuringute lähenemisele toetuvad teadlased on välja toonud, et suurriigid ei ole tavaliselt võimsad ainult eespool mainitud kontekstis, vaid neil on ka teised tugevad sektorid – kultuur, sport ja muusika (Wu, 2000; Wilke jt, 2012). Need aspektid võivad samuti tõsta riigi positsiooni (hierarhiat) ja suurendada nähtavust meedias. Arenguriikidel sellised võimalused enamasti puuduvad.

Arengumaadele ei omistata nii suurt uudisväärtust ning kajastuse saamiseks vajatakse sageli kõrvalkallet normist või inimliku huvi elemente, kuna neil on maailmamajanduses oluliselt väiksem mõju (Wanta ja Golan, 2010). Erinevad uuringud peavad Aafrikat maailma kõige vähem kajastatud piirkonnaks (Hawkins, 2011; Segev, 2016).

Lähis-Ida konfliktid demonstreerivad seda, et perifeersem piirkond saab välisajakirjanduse jaoks uudisväärtuslikuks vaid konfliktidega: Palestiina, Iisrael ja Iraak kuulusid 2008. aastal kümne kõige enam kajastatud riigi hulka, sest Lähis-Idas toimus sõjaline tegevus (Wilke jt, 2012; Segev, 2015). See omakorda võib mõjutada lugejate maailmapilti ning rahvusvaheliste võimuhete

tajumist. Meedia ei toimi üksnes sündmuste kajastajana, vaid ka globaalsete võimuhete taastootjana, tugevdades olemasolevat riikide hierarhiat (Lynch, 2011).

Samas tõdes Wilke jt (2012) nüüdseks juba 12 aastat tagasi valminud uuringus, et järjest enam uudiseid pärineb Lähis-Idast ning Hiina oli ainus Aasia riik kümne enim kajastatud riigi hulgas. Need tulemused võivad peegeldada poliitilisi ja majanduslikke muutusi maailmas.

1.1.2 Geograafiline lähedus

Teiseks oluliseks teguriks, mis mõjutab välisuudiste kajastamist ja uudisekännise ületamist, on geograafiline lähedus. Ajakirjanduses on märgata natsionalistlikke ja etnotsentrilisi mustreid: eelistatakse kajastada sündmusi, mis on seotud omaenda riigi või kultuuriruumiga (Joye, 2010). Seetõttu eelistatakse ajakirjanduses kajastada detailsemalt uudiseid riikidest, mis asuvad geograafiliselt riigile lähedal, jagavad kultuurilisi väärtusi ja traditsioone (Berlemann ja Thomas, 2018), omavad tugevaid majandussuhteid (Wu, 2000; Wanta ja Golan, 2010; Wilke jt, 2012) või on ühise ajaloo (Wilke jt, 2012). Paljud neist teguritest on seotud geograafiliste piiridega, kuna enamasti on ühine ajalugu, kultuur ja majandus naaberriikide või sama piirkonna riikidega. Samuti kalduvad väljaanded kajastama omaenda mandril toimuvat (Wilke jt, 2012).

Näiteks Wilke jt (2012) uurimusest selgus, et Poola meedias domineeris Venemaa kajastamine ning autorid seletasid seda kahe aspektiga: esiteks jagavad Poola ja Venemaa piiri ning teiseks on ajalooline seos: Poola kuulus pikalt Nõukogude Liidu mõjusfääri. Venemaad nähakse ohtliku naaberriigina ning seetõttu pööratakse erilist tähelepanu sellele riigile. Sarnased järeldused ilmnasid ka Parmanni (2014) bakalaureusetöös, et nii Aktuaalse Kaamera kui ka Reporterite toimetajad rõhutasid peamiselt naaberriikide uudiste kajastamise olulisust, lähtudes teemade valikul Eesti geograafilisest asukohast.

Geograafiline lähedus ei piirdu siiski ainult naaberriikidega. Riigi geograafilise läheduse olulisust välisuudistes toetab ka Šveitsi näide. Kohalikus meedias pöörati suurt tähelepanu 2008. aastal Serbia ja Kosovo konfliktile: kuigi nad ei ole geograafiliselt lähedal paiknevad riigi, olid Albaania immigrandid piirkonna ebastabiilse olukorra tõttu suurim immigrantide grupp Šveitsis (Wilke jt, 2012). Konflikt oli ühiskondlikult aktuaalne ja see suurendas meediahuvi piirkonna sündmuste vastu.

1.1.3 Erakordsete sündmuste esinemine

Kolmandaks on võimalus pälvida ajakirjanduse tähelepanu harva esineva erakordse sündmusega. 20. sajandi lõpus märkasid teadlased, et traditsiooniliste sündmuste, nagu paraadide, tseremooniate, pidustuste ja tähtpäevade asemel on ajakirjanduse tähelepanu keskpunkti tõusnud häirivad sündmused, nagu terrorirünnakud, looduskatastroofid ja sõjad (Katz ja Liebes, 2007; Maier, 2020). Kuigi sellised sündmused on aset leidnud läbi ajaloo, on teadlased seisukohal, et tehnoloogia areng ja meediamaastiku muutused on vähendanud positiivsete sündmuste tähtsust (Katz ja Liebes, 2007).

Rahvusvahelistes uudistes domineerivad suuremahulised õnnetused, ebatavalised juhtumid või sündmused, millel on oluline poliitiline või majanduslik mõju (Wanta, Golan ja Lee, 2004; Hawkins, 2011; Zerback ja Holzleitner, 2017; Berlemann ja Thomas, 2018). Selline sisu on intrigeerivam ja haarab lugejate tähelepanu rohkem. Sündmustel on suur uudisväärtus nende aktuaalsuse, nii vaimse kui ka füüsilise läheduse ja emotsionaalsuse tõttu (Zerback ja Holzleitner, 2017). Negatiivset narratiivi illustreerib näiteks see, et Prantsusmaa oli aastatel 2015–2016 The Guardiani välisuudiste kajastuste edetabelis kolmandal kohal, kuid üle kolmandiku kajastatud lugudest käsitles 2015. aasta terrorirünnakut Charlie Hebdo toimetusele (Maier, 2020).

Kui siseriiklikud uudised sisaldavad ka pehmemaid teemasid, nagu meelelahutus ja sport, mis balansseerivad negatiivseid uudiseid, siis rahvusvahelised uudised on üldjuhul rangemate ja konfliktsete raamidega (Joye, 2009). Näiteks Rutševski (2005) bakalaureusetöö tulemused näitasid, et Eesti, Saksa ja Briti kvaliteetlehtede välisuudised kajastasid enim poliitika- ja majandusteemasid. Samasugused järeldused ilmnisid ka Aunapu (2008) analüüsis, kus teleuudistes domineerisid poliitika, sotsiaalsed probleemid ja konfliktid.

Wolfsfeld (2004) on väitnud, et ajakirjanduse toimimise põhimõtted on vastuolus pikaajaliste protsesside ning stabiilsusega. Vägivald ja konfliktide eskaleerumine vastavad tavaliselt uudiskünnise kriteeriumidele ja seetõttu kajastatakse neid laialdaselt, samas kui rahu iseloomustab just nende elementide puudumine (Baden ja Tenenboim-Weinblatt, 2017). Lisaks on täheldatud, et sündmuseid, mis vajavad pikemat selgitust, kajastatakse ajakirjanduses vähem ehk teisisõnu teemad, mis on inimestele võõrad, ei ületa uudiskünnist (Franks, 2006).

Hawkins (2011) kritiseerib meediat, väites, et konflikt või katastroof pälvib tähelepanu ainult siis, kui see vastab teatud kriteeriumitele või omab majanduslikku tähtsust. Kui CARMA International uuris suuremate õnnetuste kajastamist, jõudsid nad järeldusele, et uudisväärtust mõjutas rohkem õnnetuses osalenud isikute taust kui sündmuse tagajärjed ja inimkannatused (Franks, 2006; Joye, 2009). Joye (2009) hinnangul saavad õnnetused, milles on kannatada saanud Lääneriikide kodanikud, detailsema kajastuse. Lisaks kuulusid Hawkinsi (2011) uuringu kohaselt Euroopa ja selle naabruses aset leidnud konfliktid enamikes uuritud allikates viie enim kajastatud konfliktide hulka. Samas jäävad Aafrika ja Aasia konfliktid peaaegu alati tagaplaanile (Lynch, 2011; Segev, 2015). Teisisõnu, paljud katastroofid jäävad kajastuseta, sest kuigi meedia ülesanne on inimesi informeerida, on ka meediamaaistik poliitiline. Selline valikuline kajastamine viitab meediaruumi geopoliitilisele kallutatusele, kus sündmuse uudisväärtus ei sõltu niivõrd kannatuste suurusest, vaid sellest, kes kannatab ja kus see juhtub.

Williamsi (2011) arvates ei pruugi rahvuspõhine ajakirjandus olla tänapäeval piisavalt tõhus, et kajastada täielikult maailma keerukust ja vahendada kogu infot. Väljaannete toimetuste valiku põhimõtted võivad moonutada meediapilti: osa sündmustest ja piirkondadest saab rohkem tähelepanu, samas kui teised jäävad tagaplaanile. See tõstatab küsimuse, kuivõrd kujundavad suuremad mõjutegurid Eesti väljaannete toimetuste välisuudiste valikuid.

1.2 Sündmused 2025. aasta jaanuaris ja veebruaris

Välispoliitikas jätkusid 2025. aasta alguses mitmed globaalse mõjuga sündmused, mis kujundasid nii rahvusvahelist julgeolekut, välispoliitikat kui ka majandust. Kuigi sündmused moodustavad suure osa meediakajastusest, jõuab vaid väike osa maailmas toimunud sündmustest tegelikult uudistesse (Hawkins, 2011; Wanta, Golan ja Lee, 2004). Enamik konflikte on kas intensiivse tähelepanu keskmes ja domineerivad välisuudiste rubriigis või neid ignoreeritakse peaaegu täielikult (Hawkins, 2011). 2009. aastal said Ameerika Ühendriikide telekanalites (ABC, CBS, NBC, CNN ja Fox News) neli suurimat konflikti 97 protsenti kogu konfliktidele pühendatud eetriajast ning New York Timesis 87 protsenti konfliktide kajastusest (Zerback ja Holzleitner, 2017).

Järgnevalt annan ülevaate 2025. aasta jaanuari ja veebruari jooksul toimunud olulisematest rahvusvahelistest sündmustest ning seejärel toon välja iga valimisse sattunud kuupäeva suuremad uudised, mida Eesti väljaanded kajastasid.

20. jaanuaril astus teist korda ametisse Ameerika Ühendriikide 47. president, vabariiklane D. J. Trump ning asepresidendiks sai James David Vance. Uus administratsioon pälvis meedias tähelepanu juba esimesel nädalal, eelkõige presidendi väljaütlemiste ja poliitiliste seisukohtade tõttu.

17. jaanuaril allkirjastasid Iisraeli ja terroristühmituse Hamas esindajad kokkuleppe Gazas relvarahu kehtestamise ja mõlemapoolse vangide vabastamise kohta (Ots, 2025a). Iisraeli ja Palestiina piirkonnas on pingeid olnud juba aastakümneid, kuid 7. oktoobril 2023 eskaleerus konflikt veelgi. Iisraeli-Hamasi sõja (taas)vallandas Hamasi terroristühmituse võitlejate tungimine Iisraeli aladele, tappes seal kohalikke elanikke ja võttes pantvangi üle 200 inimese (Süld ja Pöldsam, 2024).

Lisaks jätkus 2025. aastal sõda Ukrainas, mis sai alguse 2022. aasta veebruaris, mil Venemaa alustas sissetungi Ukrainasse. Sõja lõpetamine Ukrainas on Ameerika Ühendriikide välisministri Marco Rubio sõnul uue administratsiooni ametlik poliitika (Laugen, 2025a). 18. veebruaril, pidasid Ameerika Ühendriikide ja Venemaa välisministrite juhitud delegatsioonid Saudi Araabias läbirääkimisi Ukrainas sõjategevuse lõpetamiseks (Ots, 2025b).

23. veebruaril toimusid Saksamaal erakorralised parlamendi valimised pärast kantsler Olaf Scholzi koalitsiooni lagunemist (Gasper, 2025). Valimiskampaania peamiseks teemaks oli polariseerunud migratsioonipoliitika.

1.2.1 Valimisse sattunud päevadel toimunud sündmused

Bakalaureusetöö valimisse kuulusid artiklid, mis ilmusid järgmistel kuupäevadel: 22.01, 23.01, 31.01, 01.02, 09.02, 10.02 ja 18.02. Järgnevalt annan ülevaate maailmas toimunud sündmustest, mis jõudsid Eesti väljaannetesse valimisse kuulunud päevadel.

Analüüsi esimesel nädalal ehk jaanuari neljandal nädalal (analüüsitavad kuupäevad: 22. ja 23. jaanuar) olid aktuaalseteks teemadeks D. J. Trumpi uue administratsiooni otsused, Euroopa kasvav

mure julgeoleku pärast, Saksamaa erakorralised parlamendivalimised, Ukrainas jätkuv sõjategevus ning Eesti ja Soome vahelise elektriikaabli purunemise uurimine.

22. jaanuaril toimunud sündmused:

- D. J. Trump ähvardas kehtestada 10% tollimaksu Hiina kaupadele (hoiatas ka Euroopa Liitu, Mehhikot ja Kanadat);
- D. J. Trump saatis 1500 sõdurit Mehhiko piirile;
- D. J. Trump sulges DEI-programmid (mitmekesisust, võrdsust ja kaasamist edendavad programmid);
- D. J. Trump ähvardas kehtestada Venemaale sanktsioonid;
- Ukraina president Volodõmõr Zelenskõi osales Davosi Maailma Majandusfoorumil ja kohtus mitme EL-i riigijuhiga;
- Saksamaal toimus noarünnak, mis tekitas debatte immigratsiooni teemadel;
- Lätis ja Leedus kehtestati piiranguid Venemaa ja Valgevene kodanikele;
- mitmed Euroopa poliitikud tunnistasid, et D. J. Trumpi kriitika EL-i kaitsekulude osas on õigustatud;
- Poola peaminister Donald Tusk esitles europarlamendis oma eesistumise plaane;
- Soome keskkriminaalpolitsei uurib naftatankeri Eagle Si varustust seoses elektriikaabli purunemisega.

23. jaanuaril toimunud sündmused:

- Iisrael pööras pärast relvarahu Gazas tähelepanu okupeeritud Läänekaldale;
- Põhja-Korea saadab Venemaale täiendavalt relvastust;
- Suurbritannia hoiatas Venemaa režiimi juhti V. Putinit Briti vete lähedal märgatud Vene luurelaeva asjus.

Jaauari viiendal nädalal (analüüsitavad kuupäevad: 31. jaanuar ja 1. veebruar) olid fookuses D. J. Trumpi plaan kehtestada uued tollimaksud, Gröönimaa ostuplaanid ning Ameerika Ühendriikide administratsiooni kärped. Lisaks oli uudiseid Euroopa julgeoleku ja kaitsevõime suurendamisest, Saksamaa parlamendivalimistest ja sisserändepoliitikast.

31. jaanuaril toimunud sündmused:

- D. J. Trump kinnitas, et alates 1. veebruarist kehtestatakse 25% tollimaksud Kanada ja Mehhiko impordile;
- Ameerika Ühendriikide välisminister M. Rubio kinnitas, et USA kaalub tõsiselt Gröönimaa ostmist;
- Saksamaa Bundestag hääletas maha sisserände piiramise eelnõu;
- Norra politsei pidas kinni Vene meeskonnaga laeva, keda kahtlustati Läänemeres asuva sidekaabli kahjustamises.

1.vebruaril toimunud sündmused:

- D. J. Trump vihjas võimalikele kokkulepetele Venemaa režiimi juhi V. Putiniga;
- Ameerika Ühendriikide välisminister M. Rubio alustas esimest visiiti Panamasse, samal ajal kui D. J. Trump ähvardas Panama kanali „ülevõtmisega”.

Aasta kuuendal nädalal (analüüsitav kuupäev: 9. veebruar) olid tähelepanu keskmes Ukraina president V. Zelenskõi soov sõlmida Ameerika Ühendriikidega leping haruldaste muldmetallide osas, D. J. Trumpi suhtlus V. Putiniga ning Gaza ülesehitamise plaan. Euroopa Liidu tasandil arutati võimalikke meetmeid Vene varilaevade arestimiseks ning erandkorras sõjaliste kulutuste tegemist.

9. veebruaril toimunud sündmused:

- Iisraeli peaminister Benjamin Netanyahu tervitas D. J. Trumpi plaani palestiinlased sõjast laastatud Gaza sektorist mujale kolida;
- D. J. Trump teatas telefonikõnest V. Putiniga;

- Ukraina president V. Zelenskõi väljendas valmisolekut pakkuda USA-le haruldasi muldmetalle jätkuva toetuse eest;
- Venemaa Ust-Luuga sadamas toimus naftatankeril plahvatus.

Aasta seitsmendal nädalal (analüüsitav kuupäev: 10. veebruar) jätkusid arutelud seoses Euroopa Liidus erandkorras sõjaliste kulutuste lubamisega ja imporditollide kehtestamisega. Tähelepanu all oli ka jätkuvalt Läänemere julgeolek ja Vene varilaevade võimalik arestimine.

10. veebruaril toimunud sündmused:

- Euroopa Liidus toimuvad kõnelused, mille eesmärk on lubada liikmesriikidel ületada sõjaliste kulutuste piirmäärasid, ilma et see rikuks EL-i eelarveregleid;
- Euroopa riigid arutavad õiguslikku alust Vene varilaevade arestimiseks Läänemerele;
- D. J. Trump teatas uute 25% imporditollide kehtestamisest terasele ja alumiiniumile;
- DOGE (valitsuse tõhususe amet) jätkab auditeid, mille kaudu leida sadade miljardite dollarite väärkasutust kaitseministeeriumi eelarves.

Kaheksandal nädalal (analüüsitav kuupäev: 18. veebruar) jätkus Saksamaa sisepoliitiline debatt lähenevate valimiste eel ning tähelepanu keskmes oli Ameerika Ühendriikide ja Venemaa delegatsiooni kohtumine, mille eesmärk oli arutada sõjategevuse lõpetamist Ukrainas.

18. veebruaril toimunud sündmused:

- Saksamaa kantsleri kandidaadid Friedrich Merz ja Olaf Scholz välistasid koostöö valitsuses;
- Ameerika Ühendriikide administratsioon kinnitas, et neil puudub plaan viia oma vägesid Euroopast välja;
- Ameerika Ühendriikide ja Venemaa välisministrite juhitud delegatsioonid pidasid Saudi Araabias läbirääkimisi Ukrainas sõjategevuse lõpetamiseks.

Globaalsed erakordsed sündmused põimuvad sageli teiste suuremate mõjuteguritega, suurendades seeläbi oma uudisväärtust veelgi. Näiteks Vene-Ukraina sõda on ühtaegu erakorraline sündmus, mis toimub Eesti lähiriigis ning lisaks otseselt Eesti julgeolekut puudutav teema, arvestades, et

sõja algatanud osapool on Eesti jaoks mõjuvõimas naaberriik. Teisisõnu on ka geograafiline lähedus ja suurriigi aspekt esindatud.

Mitme erakordse sündmuse samaaegne esinemine võib kaasa tuua olukorra, kus muud teemad jäävad meediakajastuses tagaplaanile. Selline fookuse koondumine vähendab välisuudiste temaatilist mitmekesisust, eriti kui meediaväljaanded avaldavad rohkelt sisu vaid mõne üksiku kriisi või konflikti kohta.

1.3 Uudisteagentuurid välisuudiste allikana

Uudisteagentuurid mängivad kesksel rollil välisuudiste tootmise juures. Vähestel väljaannetel on võimalus eraldada ressursse, et toota sisu omaenda korrespondentidega või kasutada vabakutseliste abi (Rafeeq ja Jiang, 2018). Välisuudiste tootmine on kallis ja keeruline, kuna nende kogumine nõuab rohkelt ressursse (Hamilton, 2011). Seetõttu on kõige ökonoomsemaks lahenduseks kasutada välisuudiste loomisel uudisteagentuuride abi. Globaalne digimeedia võrgustik võimaldab ka kohalikel meediaväljaannetel kajastada kaugemaid piirkondi (Chang, 2010). Tänu sellele jõuavad Eesti ja teiste väikeriikide meediaruumidesse ka sündmused, mis muidu suure vahemaa tõttu jääksid tähelepanuta või jõuaksid lugejateni suure viibega.

Maailmas domineerivad kolm suurt rahvusvahelist uudisteagentuuri: Reuters, Associated Press (edaspidi AP) ja Agence France-Press (edaspidi AFP) (Rafeeq ja Jiang, 2018). Neist kõige laiema ulatusega on Reuters. Inglismaal 1851. aastal asutatud Reutersil on 2500 ajakirjanikku 165 riigis ja 200 asukohas üle maailma (Rodsevich, 2025; Reuters kodulehekül, i.a). AP ajakirjanikud tegutsevad 91 riigis ja AFP 150 riigis (Associated Press kodulehekül, 2024; Agence France-Press kodulehekül, i.a).

Reuters, AP ja AFP on kõige viidatumad allikad välisuudiste artiklites, määrates sellega, millised teemad jõuavad inimesteni üle kogu maailma läbi erinevate riikide uudisteportaalide (Rafeeq ja Jiang, 2018). Agentuurid ei ole mitte ainult infoedastajad, vaid ka sündmuste tähenduse ja konteksti kujundajad. Näiteks võib üks Reutersi enda toimetuse väärtustest lähtudes kirjutatud uudislugu ilmuda tuhandetes meediaväljaannetes, kujundades sündmuste raamistikku ja mõjutades uudiste päevakajalisust (Rafeeq ja Jiang, 2018). Oluline on märkida, et kõik kolm suuremat uudisteagentuuri pärinevad läänes asuvatest tuumikriikidest nagu Suurbritannia, Ameerika

Ühendriigid ja Prantsusmaa. Uudisteagentuuridel on olemas oma koduriik, mis võib alateadlikult soodustada suurriikide teemade esiletõusu.

Eesti ainuke uudisteagentuur Baltic News Service (BNS Eesti) kuulub Postimees Gruppi (Kõuts-Klemm jt, 2019). Seetõttu sõltub Eesti meedia suures osas rahvusvahelistest uudisteagentuuridest ning nende toimetuskollektiivi valik mõjutab oluliselt ka kohalike lugejate arusaamu maailmast.

1.4 Uuritavad veebiväljaanded

Eesti meediamaastikul domineerivad kolm suurt veebiväljaannet: Delfi, Postimees ja Eesti Rahvusringhääling. PM ja Delfi kuuluvad kahte suurde eraomandis meediakontserni. Eesti Rahvusringhääling on avalik-õiguslik juriidiline isik, mis on loodud Eesti Rahvusringhäälingu seaduse alusel. 2023. aasta uuringu kohaselt on need kõige populaarsemad uudisteportaalid eestikeelse auditooriumi seas, sõltumata vanuserühmast (Petermann jt, 2023). Kuna need portaalid moodustavad valdavale osale elanikkonnast infoallika, on nende välisuudiste kajastuse analüüs oluline, et hinnata väljaannete geograafilist haaret.

ERR tegutseb vastavalt Eesti Rahvusringhäälingu seadusele ning on ainus avalik-õiguslik meediaorganisatsioon Eestis. Väljaande eesmärk on toetada riigi põhiseaduslikke ülesandeid, edendada ühiskonna sotsiaalset sidusust ja majanduslikku heaolu ning tugevdada demokraatlikku ühiskonda (Eesti Rahvusringhäälingu kodulehekül, 2019). ERR kirjeldab oma veebiportaali ERR.ee kui platvormi, mis „pakub uudiseid ja publitsistikat ning arendab edasi teistes programmides olevat päevakajalist sisu” (Eesti Rahvusringhäälingu kodulehekül, 2020). Käsitletavatest väljaannetest on ERR on ainus, millel on püsivad väliskorrespondendid: Anton Aleksejev (Moskva operaator-korrespondent, peale Vene-Ukraina sõja puhkemist kajastab peamiselt Ukrainas toimuvat), Joakim Klementi (Euroopa korrespondent) ja Laura Kalam (Washingtoni korrespondent) (Eesti Rahvusringhäälingu kodulehekül, 2025). Teised väljaanded saadavad ajakirjanikke välismaale üksnes konkreetsete sündmuste kajastamiseks. Lisaks töötab ERR-is üks välisuudiste toimetaja ning üks venekeelsete välisuudiste toimetaja (Eesti Rahvusringhäälingu kodulehekül, i.a).

Postimees kuulub Postimees Gruppi ning koos Duo Media Networksiga on meediagrupil mitmed paberlehed, veebiväljaanded, radiojaamad ja telekanalid. Väljaanne loeb oma ilmumise alguseks Perno Postimehe asutamisaastat 1857 (Postimees Grupp kodulehekül, i.a), olles seega vanim

meediabränd Eestis. Ajakirjandusuurija Himma (2025a) iseloomustas oma analüüsis Postimeest kui väljaannet, mis kaldub kirjutama pigem pehmetel teemadel, samas kajastab väga erinevaid žanre alates meelelahutusest kuni otseülekanneteni. Postimehe välisuudiste toimetus koosneb viiest toimetajast ning välisuudiste toimetuse juhatajast (Postimees, i.a).

Delfi kuulub Ekspress Gruppi, mis on 30-aastase ajalooga Baltimaade meediakontsern, kuhu kuulub viis meediaettevõtet Eestis, Lätis ja Leedus (Ekspress Grupp kodulehekülg, i.a). Himma (2025b) märgib oma päevases analüüsis, et Delfi meediapilt on eri temavertikaalide ja väljaannete tõttu mitmekesine ja ka tasakaalukas: „jagub sporti, meelelahutust ja mõtteainet kümne päeva pärast ees seisvale Venemaa elektrisüsteemist eraldumisele”. Delfis on välisuudiste kajastamise eest vastutamas kaks reporter-toimetajat, üks toimetaja ja toimetuse juht (Delfi meedia kodulehekülg, i.a). Kuigi väljaandel ei ole oma korrespondente välisriikides, kasutatakse rahvusvaheliste uudiste kajastamisel uudisteagentuuride materjale ning Ekspress Grupi teistes riikides tegutsevate väljaannete sisu, näiteks Delfi Läti artikleid.

2. UURIMISKÜSIMUSED

Välisuudiste toimetused peab tegema valiku kõikide maailmas toimunud sündmuste vahel, lähtudes enda uudisväärtuse kriteeriumidest ja info kättesaadavusest. Igal riigil on oma ajalugu, kultuur, välispoliitika, majandussuhted ja geograafiline asukoht, mis mõjutavad kohalike väljaannete teemavaliku fookust ja ulatust (Wilke jt, 2012; Segev, 2015; Jeong, 2017). Välisuudiste teemade kajastamist mõjutavad tegurid võib üldiselt jagada kolme rühma: suurriikide domineerimine, geograafiline lähedus ja erakordsed sündmused (Galtung ja Ruge, 1965; Wu, 2000; Golan, Johnson ja Wanta 2009; Wilke jt, 2012; Walter jt, 2016; Midberry, 2016). Uudiskünnist ületavad erakordseid sündmusi iseloomustab sageli negatiivsus või konfliktsus (Hawkins, 2011; Zerback ja Holzleitner, 2017; Berlemann ja Thomas, 2018). Lisaks on oluline aspekt välisuudiste analüüsis uudisteagentuuride kasutus. Suure osa välisuudiste uudisvoost moodustavad uudisteagentuuridest pärit lood, mida riikide väljaanded kasutavad peamiste allikatena, kuna see on efektiivsem ressursside kasutamine (Chang, 2010; Rafeeq ja Jiang, 2018).

2025. aasta algas turbulentsete sündmustega. 20. jaanuaril 2025 vannutati Ameerika Ühendriikide 47. presidendiks D. J. Trump. Lisaks jätkusid globaalsed konfliktid nagu Iisraeli sõda Hamasi vastu Gazas ja Vene-Ukraina sõda Ukrainas. Eesti välisuudiste rubriikide toimetused pidid iga päev langetama otsuseid, milliseid teemasid ja piirkondasid kajastada ning kui suures mahus.

Erakorraliste sündmuste valguses tekib küsimus, kui paljud teemad ja piirkonnad, lisaks erakorralistele sündmustele, veel lugejateni jõuavad ning kas üldse. Minu bakalaureusetöö eesmärk on seetõttu välja selgitada, milline on ERR-i, PM ja Delfi välisuudiste rubriikides ilmunud artiklite geograafiline ja temaatiline laiahaardelisus erakorralisel ajal.

Keskendun kolme veebiväljaande välisuudiste rubriikidele, uurides, millised piirkonnad ja teemad on üle- või alaesindatud. Lisaks keskendub töö sellele, millised uudised ja piirkonnad jäävad kajastamata võrreldes rahvusvahelise uudisteagentuuri sama valimi päevade teemadega ning kuidas Eesti kolme veebiväljaande artiklid üksteisest erinevad.

Bakalaureusetöös otsin vastuseid kolmele peamisele uurimisküsimusele.

1. Milliseid geopoliitilisi valikuid teevad ERR-i, Delfi ja Postimehe veebiväljaanded välisuudiste kajastamisel erakorralisel ajal?

- Milliste riikide ja piirkondade sündmusi kajastatakse ERR-i, PM ja Delfi välisuudiste rubriigis kõige enam erakorralisel ajal?
- Millised teemad on ERR-i, PM ja Delfi välisuudiste rubriigis kõige enam kajastatud erakorralisel ajal?

2. Mille poolest erinevad ERR-i, PM ja Delfi välisuudiste rubriigid üksteisest?

- Millised on välisuudiste teemade ja piirkondade kajastuste mahu erinevused ERR-is, PM ja Delfis?
- Milliseid allikaid kasutavad ERR, PM ja Delfi välisuudiste kajastamisel?

3. Millised sündmused ja piirkonnad on erakorralisel ajal ERR-i, PM ja Delfi välisuudiste rubriigis kajastamata võrreldes rahvusvahelise uudisteagentuuriga Reuters?

Järgnevalt annan ülevaate bakalaureusetöö andmekogumis- ja andmeanalüüsimeetodist ning seejärel tutvustan valimit.

3. MEETOD JA VALIM

Bakalaureusetöö uurimismeetod on kontentanalüüs, koos mõningate kvalitatiivse sisuanalüüsi elementidega ning analüüsiühik on artikkel. Selleks, et välja selgitada, millised riigid ja teemad saavad Eesti uudismeedias enim kajastust ning millised teemad jäävad kajastamata, analüüsin kolme Eesti veebiväljaande välisuudiste rubriigis ilmunud artikleid ning võrdlen neid rahvusvahelise uudisteagentuuri Reutersi omadega. Järgmises peatükis annan ülevaate valimist ja kasutatud uurimismeetoditest.

3.1 Valim

Valim on moodustatud Postimehe, Delfi, Eesti Rahvusringhäälingu ja rahvusvahelise uudisteagentuuri Reutersi välisuudiste rubriikides ilmunud artiklitest, mis pärinevad nelja nädala jooksul valitud päevadest ajavahemikus jaanuar kuni veebruar 2025. Eesti väljaannete andmemah, mida kodeerisin, oli 381 artiklit (N=381). Postimehe „Maailm” rubriigis ilmus 171 artiklit, ERR-i „Välismaa” rubriigis 107 artiklit ja Delfi „Maailm” rubriigis 103 artiklit. Otsustasin valida ainult välisuudiste rubriigi, kuna pealehelt ja muudest rubriikidest oleks konkreetse päeva välisuudiste leidmine keeruline ja ajakulukas. Kuigi välisuudiste rubriigis on peamiselt esindatud „tugevad” uudised, siis esineb seal aeg-ajalt ka spordi- või kultuuriuudiseid. Sellisel juhul on välisuudiste toimetuse määratlenud uudise välisuudiseks, pidades seda rahvusvaheliselt olulise mõjuga sündmuseks. Lisaks kodeerisini 724 (N2=724) uudisteagentuuris Reuters „World” rubriigis ilmunud artiklit.

Valimisse ei kuulu veebiväljaannete pealehed ega muud lisarubriigid, kus võisid ilmuda ka välisuudised. Samuti jätsin välja nädala kokkuvõtted, videouudised ja taskuhäälingu artiklid. Lisaks ei kuulu valimisse Reutersis ilmunud artiklid, mis ei käsitlenud ühtegi konkreetset riiki vaid keskendusid mõnele väga kitsale majandustemale, näiteks mõne piirkonna ettevõtte finantsülevaatele. Põhjuseks see, et minu jaoks olid olulisemad just riigid ja nendega seotud teemad, mitte süvitsi minevad majandusuudised. See vähendas ka Reutersi artiklite arvu, mis lihtsustas analüüsi tegemist.

Standardiseeritud kontentanalüüsi läbiviimiseks koostasini ühe konstrueeritud nädala, mis sisaldab artikleid igast nädalapäevast. Valimisse kuulunud kuupäevad olid: 22.01, 23.01, 31.01, 01.02,

09.02, 10.02 ja 18.02. Valimi ajavahemikku valides püüdsin vältida mõne suure erakorralise sündmuse domineerimist. Siiski see ei õnnestunud, kuna Ameerika Ühendriikide uus president alustas oma ametiaega maailmas suurt tähelepanu pälvinud sise- ja välispoliitiliste väljaütlemistega. Seetõttu võib konstrueeritud nädalat käsitleda kui erakorralist perioodi, kuna sel ajal toimusid mitmed globaalse mõjuga sündmused.

Valimi koostamisel lähtusin rahvusvahelise uudistevoo uurija Stevensoni (1984) meetodist kasutada pikemast ajaperioodist valitud päevadest koosnevat nädalat. Selline valim on uurimistöö tulemuste saavutamiseks optimaalne, sest on tagatud järjepidevuse nõue, kuid mittejärjestikused päevad aitavad vältida ohtu, et üks kindel sündmus domineerib nädala jooksul kõikides väljaannetes.

Uuringusse valisin Delfi, PM ja ERR-i, kuna need olid 2023. aasta uuringu järgi kõige populaarsemad uudisteportaalid eestikeelse auditooriumi seas, sõltumata vanuserühmast (Petermann jt, 2023). Eesti väljaannetele võrdluseks otsustasin valida Reutersi, kuna neil on kõige laiem geograafiline ulatus. Reutersil on ajakirjanikke enam kui 165 riigis ja 200 asukohas üle maailma (võrreldes AP-ga, mille ajakirjanikud tegutsevad 91 riigis ja AFP-ga, mille ajakirjanikud on 150 riigis) (Rodsevich, 2025; Associated Press kodulehekülj, 2024; Agence France-Press kodulehekülj, i.a; Reuters, i.a). Lisaks on mul juba varasemast olemas Reutersi tavalugeja konto ja ligipääs uudistele.

3.2 Andmekogumismeetod

Bakalaureusetöös kasutan analüüsimeetodina standardiseeritud kontentanalüüsi, millele lisaks tegin väikses mahus kvalitatiivset sisuanalüüsi. Kvalitatiivsed andmed ehk artiklid, kodeerisin vastavalt kindlatele tunnustele kvantitatiivseteks andmeteks, mille põhjal viisin läbi kontentanalüüsi (Berelson, 1954). Standardiseeritud kontentanalüüs kujutab endast silda kvantitatiivsete ja kvalitatiivsete meetodite vahel (Kalmus, 2015). Meetodi üks tuntumaid loojaid ja kasutaja Bernard Berelson on kontentanalüüsi kohta öelnud: „Kontentanalüüs on uurimistehnika sõnaselgelt väljendatud sisu objektiivseks, süstemaatiliseks ja kvantitatiivseks kirjeldamiseks“ (Berelson, 1954: 489). Kontentanalüüs viiakse läbi selgelt formuleeritud reeglite alusel ning igat valimisse sattunud teksti tuleb järjekindlalt kodeerida kõikide analüüsikategooriate abil (Kalmus, 2015). Meetodiga kodeeritakse valitud teksti sõnaselgelt väljendatud, mitte ridade vahel olevat

ning tulemuseks on teksti omaduste esinemissagedused (Kalmus, 2015). Kuna kodeerin uuringus riike ja teemasid ehk artiklite sõnaselget sisu ning soovin määrata tunnuste esinemissagedusi, leian, et see uurimisviis on minu uuringu jaoks kõige sobivam. Sama andmekogumismeetodit on kasutatud ka mitmetes varasemates sarnasel teemal tehtud uuringutes.

Siiski pidin tegema ka väikese mahuga kvalitatiivset sisuanalüüsi, et paremini mõista, mis on artikli peamine teema. Seda ei saanud vaid märksõnade abil määrata, vaid nõudis ka sisulist käsitlemist. Kvalitatiivne sisuanalüüs võimaldab lisaks teksti peamiste tähenduste esiletõstmisele uurida ka latentset sisu (Kalmus jt, 2015). Kontentanalüüsi raames koostasın kodeerimisjuhendi, mille abil kodeerisin kolme Eesti veebiväljaande ja uudisteagentuuri Reuters välisuudiste rubriikide artikleid valitud seitsmel päeval. Kontentanalüüs on koos kvalitatiivse lähenemise elementidega kõige sobivam meetod püstitatud uurimisküsimustele vastamiseks, kuna soovin saada oma uurimisküsimustele numbrilisi vastuseid. Oluline on rõhutada, et kontentanalüüsi tulemuste põhjal ei saa teha kõikehõlmavaid hinnanguid. Küll aga annab analüüs lähtekoha tulevasteks põhjalikumateks uuringute läbiviimiseks.

3.3 Kategooriate süsteem ja kodeerimisjuhend

Analüüsiühik on artikkel, mis pärineb väljaannete välisuudiste rubriigist. Kontentanalüüsi läbiviimiseks koostasın kodeerimisjuhendi, mis sisaldas kaheksat kategooriat. Kodeerimisjuhendi koostamisel võtsın eeskujuks Rutšeikov (2005) ja Aunapuu (2008) bakalaureusetöodes kasutatud kodeerimisjuhendeid, mis omakorda lähtuvad Stevensoni (1984) koostatud kodeerimisjuhendist. Minu kodeerimisjuhendis (vt Lisa 1) on välja toodud järgnevad kategooriad: loo kuupäev, pealkiri ja link, loo tüüp, allikas, uudise sisu lühikokkuvõte, peamise osakaaluga riik / riigid, teisena fookuses olev riik / riigid, mainitud riigid, peamise osakaaluga esimene piirkond ja teisena fookuses olev piirkond ning peateema. Peateema leidmiseks kasutasın kvalitatiivset sisuanalüüsi, et mõista, mis on artikli põhifookus. Selleks lugesın kogu artikli läbi ning määrasın terve artikli põhjal peateema.

Võrreldes Rutšeikovi (2005) kodeerimisjuhendiga ei kodeerinud ma loo suurust, kuna seda on veebis keeruline hinnata. Lisasin juurde artikli allika kategooria, kuna see on uurimisküsimuse (Mille poolest erinevad ERR-i, PM ja Delfi välisuudiste rubriigid üksteisest?) jaoks oluline. Erinevalt Aunapuu (2008) kodeerimisjuhendist ei arvestanud ma artikli positsiooni veebilehel,

kuna see info on muutuv ja seega raskesti määratav. Ülejäänud kategooriad jäid varasemate töödega samaks.

Loo tüübi kategooria eesmärk oli tuvastada, millised žanrid domineerivad (Mille poolest erinevad ERR-i, PM ja Delfi välisuudiste rubriigid üksteisest?). Loo allika määramisel pidasin oluliseks hinnata, kas artikkel pärineb uudisteagentuurist (kui jah, siis millisest), kas tegemist on ajakirjaniku enda koostatud või toimetatud sisuga ning kas väljaanne üldse viitab kasutatud allikatele.

Uurimisküsimusele (Milliste riikide ja piirkondade sündmusi kajastatakse ERR-i, PM ja Delfi välisuudiste rubriigis kõige enam erakorralisel ajal?) vastuse leidmiseks koostasın kategooriad riikide osatähtsuse kohta artikli uudises. Määrasın kindlaks peamise osakaaluga riik / riigid, teisena fookuses oleva riik / riigid ning lisaks ka tekstis mainitud riigid. Peamise osakaaluga riigiks pidasin seda, mis on uudises põhifookuses ning selle määrasın pealkirja või juhtlõigu põhjal, vajadusel kvalitatiivse sisuanalüüsi teel. Kui uudise keskmes on kaks riiki, arvestasin mõlemad peamise osatähtsusega riikideks. Teisena fookuses oleva riigi (või piirkonna) määrasın samuti sisuanalüüsi põhjal, võttes arvesse riigi olulisust sündmuse kontekstis. Mainitud riikideks lugesin neid, mis esinesid tekstis, kuid millel ei olnud uudises sisulist rolli.

Tulemusi esitades liitsın kokku riigi esinemise nii artikli peamise subjektina kui ka teisena fookuses oleva riigina. Nii esines kaugemate piirkondade regioone rohkem, aga samas oli ka näha, mis tingimustel need esinevad. Selle abil sain hiljem selgitada välja, millised riigid domineerivad uudiste kajastamisel. Samas püüdsın vältida olukordi, kus riigi roll kajastuses on pealiskaudne, st riiki küll mainitakse, kuid artikli sisuline fookus on mõnel teisel riigil. Mainitud riikide analüüsis tõin välja, kui mitmes artiklis on riiki kasvõi korra mainitud.

Selleks, et selgitada välja, millised maailma piirkonnad on välisuudistes peamiselt esindatud ning millised alaesindatud, oli kodeerimisjuhendis eraldi kategooria uudise sisu keskmes oleva piirkonna kohta. Paljudes artiklites oli rõhuasetus rohkem kui ühel piirkonnal või riigil ning seetõttu määrasın kodeerides iga artikli puhul kaks keskset piirkonda: esmane ja teine fookuses olev piirkond. Tulemustes on need kokku liidetud. Selleks, et mõista, milline piirkond on fookuses pidin taaskord tegema kvalitatiivset sisuanalüüsi ehk vaatasın, millisele piirkonnale antakse tekstis sisuline rõhuasetus. Näiteks artiklis „Kallas: EL saatis missiooni Rafah' piiripunkti Egiptuse-Gaza piiril” oli fookus üheaegselt nii Euroopal kui ka Lähis-Idal (Kivil, 2025a). Välisuudistes esinenud piirkonnad on jaotatud 12 erinevasse kategooriasse: Euroopa, Põhja-Ameerika, Lõuna-Ameerika,

Ukraina, Venemaa, Lähis-Ida, Aasia, Austraalia ja Okeania, Aafrika, Aasia, Arktika ja muu maailm.

Otsustasin Lähis-Ida eraldi piirkonnana märkida, kuna oli juba enne andmekogumist teada, et seal toimuvad aktiivsed sündmused (Iisraeli-Hamasi sõda) ja on seetõttu poliitilises mõttes spetsiifiline piirkond. Lähis-Ida paikneb Aasia ja Aafrika kokkupuutealal, mistõttu oleks olnud keeruline sündmuse liigitada vaid ühte neist kategooriatest. Venemaa ning Ukraina paigutasin samuti eraldi piirkonna kategooriasse. Esiteks asub Venemaa geograafiliselt nii Euroopas kui Aasias. Teiseks, arvestades, et Vene-Ukraina sõda on toonud kaasa hulgaliselt sõjaga seotud uudiseid, ei olnud otstarbekas neid paigutada koos Euroopa piirkonna alla. Eraldi kategooriad võimaldasid esitada tulemusi selgemalt ning ülevaatlikumalt analüüsida, kuidas erakorraline sündmus mõjutab meediapilti.

Osa uudistest ei käsitlenud konkreetselt ühtegi kindlalt piirkonda, vaid keskendusid mõnele isikule või analüüsile, mis arutleb globaalsete arengute üle, näiteks Postimehe 18. veebruari uudis „Vatikan: paavst põeb kahepoolset kopsupõletikku” (Postimees, 2025a). Kuigi Vatikan asub Euroopas, siis Paavst Franciscus oli katoliku kiriku pea ning tema tervises seisundil on laiem rahvusvaheline mõju. Selliste artiklite paigutamine kindlasse piirkonda osutus keeruliseks ja seetõttu lõin eraldi kategooria „Maailm”.

Artiklites, milles kajastatud sündmuse piirkonnaks oli Euroopa, kasutasin kodeerimisel lisaks induktiivset lähenemist ning lõin juurde uue kategooria Euroopa regioonide eristamiseks. Jagasin artiklid viide piirkonda: Põhjamaad (Soome, Rootsi, Norra, Taani, Island), Balti riigid (Läti, Leedu), Kesk- ja Ida-Euroopa (Poola, Moldova, Slovakkia, Gruusia, Rumeenia), Lääne-Euroopa (Saksamaa, Prantsusmaa, Suurbritannia), Lõuna-Euroopa (Hispaania, Portugal, Itaalia) ja Balkani poolsaar (Albaania, Kosovo, Kreeka). Lisaks lisasin eraldi kategooria Euroopa Liidu temade käsitlemiseks.

Uudise teema määramiseks ja uurimisküsimusele (Millised teemad on Eesti uudismedias välissündmuste rubriigis kõige enam kajastatud?) sisukama vastuse saamiseks lõin esmalt peateemad (keskkond, kultuur ja sport, majandus, migratsioon, poliitika, sotsiaal, sõjaline konflikt, õigussüsteem/kuritegevus, õnnetused), mis võimaldasid üldistada ja kategoriseerida välisuudiseid erinevateks valdkondadeks. Kuigi igal artiklil võib olla rohkem kui üks teema, keskendusin analüüsis iga loo peamisele teemale. Et paremini mõista, millised konkreetsed sündmused domineerisid kajastustes, lisasin hiljem täiendava kategooria. Selles jaotasin kõik uudised

kümnesse teemavaldkonda, mis hõlmasid olulisi välispoliitilisi ja ühiskondlikke sündmusi. Need kategooriad olid: Venemaa-Ukraina sõda, Iisraeli-Hamasi sõda, Ameerika Ühendriikide uus valitsus, Euroopa Liidu poliitika, Venemaa tegevus, kuritegevus/õigussüsteem, õnnetused, valimised, keskkond ja muu. Täiendav kategooria võimaldas esile tuua domineerivad teemad ning pakkus selgemat ülevaadet, kuidas erakorralised sündmused mõjutavad meediapilti.

Kontentanalüüsi tulemuste tõlgendamisel kasutasin ka kvalitatiivse sisuanalüüsi elemente, et leida vastus uurimisküsimusele (Millised teemad on ERR-i, PM ja Delfi välisuudiste rubriigis kõige enam kajastatud erakorralisel ajal?). Selleks, et mõista, millised teemad artiklites esinevad, ei piisanud pelgalt märksõnade otsimisest, vaid oli vaja ka teha artiklitele sisuanalüüsi. Kvalitatiivne sisuanalüüs ületab sõnade loendamise või objektiivse sisu väljavõtte, keskendudes hoopis tähenduste, teemade ja mustrite uurimisele, mis võivad olla tekstides selgesõnalised või varjatud (Hsieh ja Shannon, 2005). Analüüsiks kasutasin Exceli programmi, kus sorteerisin ja liigendasin andmeid vastavalt analüüsi vajadustele.

3.4 Meetodi ja valimi piirangud

Kalmus (2015) toob välja, et standardiseeritud kontentanalüüs ei pruugi olla täielikult objektiivne, kuna analüüsivad tekstihulgad on suured ning kodeerimisotsused võivad tulla kiirustades. Samuti võivad paljud otsused tulla uurija tõlgendustest ja tunnetustest ning seetõttu võivad mõningad tunnused saada ebaproportsionaalselt rohkem või vähem tähelepanu. Minu töös on subjektiivne näiteks see, kuidas määratleda, milline on artikli peateema või peapiirkond juhul, kui neid esineb rohkem kui üks. Kui mõne artikli puhul oli üks kindel tunnus selgelt domineeriv, siis pikemate analüüsivate tekstide korral osutus see keerulisemaks. Sellistel juhtudel lähtusin esmajoones pealkirjast ja juhtlõigust, mis andsid esmase indikatsiooni loo keskse fookuse kohta.

Kuna tegemist on kvantitatiivsete andmetega, ei saa erinevalt diskursiivsest analüüsist minna väga süvitsi ning tuua konkreetseid tekstilisi näiteid. Lisaks ei aita meetod välja selgitada keerulisi, konnotatiivseid ega ideoloogilisi tähendusi, kuna varjatud tähendusi ei analüüsita (Kalmus, 2015). Seega annavad andmed ülevaate olukorrast, kuid analüüsimisel jääb osaliselt puudu kontekstist. Seetõttu ei saa teha järeldusi selle kohta, kui sisukad artiklid on ja kas suurem hulk artikleid annab ka lugejale põhjalikuma ülevaate. Samas minu töö keskendub artiklite manifestse sisu kvantitatiivsele kaardistamisele ehk millised riigid ja teemad on esindatud ning millisel määral.

Artiklite tähenduslik ja sisuline põhjalikkus ei ole uuringu fookuses. Lisaks tasakaalustasin meetodi piiranguid väikese mahu kvalitatiivse sisuanalüüsiga, mis võimaldas paremini mõista riikide ja piirkondade konteksti uudistes.

Minu konstrueeritud nädala valimi üheks puuduseks on see, et ei saa täielikult välistada võimalust, et valimisse sattunud Reutersi uudised olid hiljem siiski kajastatud ka Eesti veebiväljaannetes. Eesti meedias võib rahvusvaheliste uudiste kajastamine toimuda ajanihkega, mis on tingitud tõlkimise ja toimetamise ajakulust. Samas ei olnud käesoleva analüüsi eesmärk niivõrd uudiste kattuvuse tuvastamine, vaid pigem välisuudiste valikute üldiste mustrite kaardistamine.

4. TULEMUSED

Tulemuste peatükis annan ülevaate enim esinenud piirkondadest ja teemadest ning analüüsin, kuidas erinevad tulemused väljaannete kaupa. Lisaks uurin, millised teemad ja piirkonnad jäid võrreldes rahvusvahelise uudisteagentuuri Reuters artiklitega Eesti väljaannetel kajastamata. Samuti analüüsin välisuudiste žanrilist jaotust ning seda, milliseid allikaid väljaanded oma artiklites peamiselt kasutasid.

4.1 Välisuudiste arv

Kontentanalüüsi tulemusel selgus, et kõige rohkem välisuudiseid ilmus Postimehes. Konstrueeritud nädala jooksul ajavahemikus jaanuar 2025 kuni veebruar 2025 ilmus kolmes valitud veebiväljaande välisuudiste rubriikides 381 artiklit: Postimehe „Maailm” rubriigis 171 artiklit, ERR-i „Välismaa” rubriigis 107 artiklit ja Delfi „Maailm” rubriigis 103 artiklit.

Kolmes Eesti veebiväljaandes avaldati kokku keskmiselt 53 artiklit päevas. Kui ERR-is ja Delfis ilmus keskmiselt 15 artiklit päevas, siis PM-s avaldas päevas keskmiselt 24 artiklit. Uudisteagentuuris Reuters ilmus samal perioodil kokku 724 artiklit, mis teeb keskmiselt 103 artiklit päevas. Seega kolm Eesti veebiväljaannet avaldavad kokku pea pool (53%) uudisteagentuuri artiklite mahust.

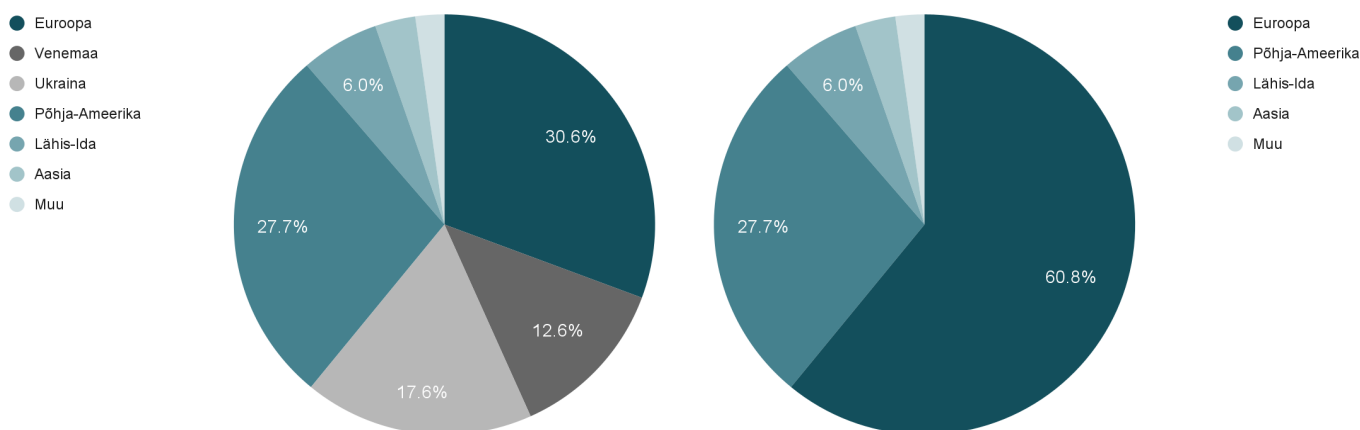
Minu analüüs ei hõlma kõiki sel ajavahemikul veebis avaldatud artikleid, vaid ainult välisuudiseid. Seetõttu ei ole võimalik öelda, kui suure osakaalu moodustavad välisuudised kõikidest uudistest. Järgmistes peatükkides analüüsin, millistest piirkondadest, kui palju ja mis teemadel väljaanded kirjutavad.

4.2 Välisuudistes enim kajastatud piirkonnad

Kontentanalüüsi tulemusel selgus, et vaadeldud perioodil kajastavad ERR, PM, ja Delfi enim Euroopa-keskseid välisuudiseid. Jooniselt 1 on näha, et ligikaudu kolmandik (31%) artikleid oli Euroopa kohta (v.a. Ukraina ja Venemaa). Koos Ukraina ja Venemaaga kasvab Euroopa kajastuse osakaal uudistes ligikaudu kahe kolmandikuni (62%). See on tingitud sõjast Ukrainas, mis on

erakordne sündmus lähipiirkonnas ja saab seetõttu laialdast kajastust. Eesti väljaannete fookus oli selgelt suunatud Euroopa sündmustele, mis tuleneb regionaalsusest ja riigi kuulumisest Euroopa Liitu. See kinnitab ka väidet, et ajakirjandus kajastab eelisjärjekorras oma maailmajaos toimuvat (Wilke jt, 2012; Hanitzsch jt, 2013; Joye, 2009).

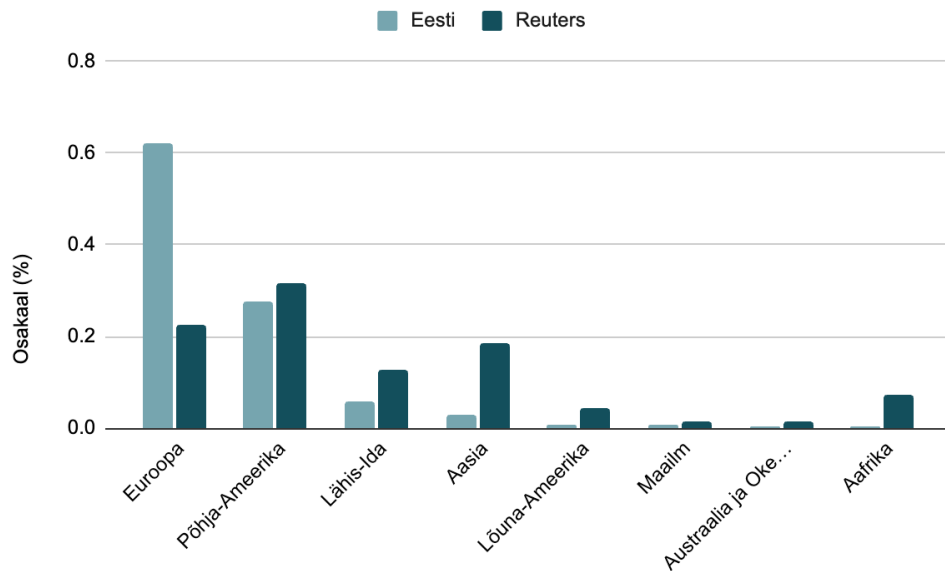
Mitmete uuringute kohaselt on erinevate riikide ajakirjanduse tähelepanu keskmiselt mõjuvõimsad riigid nagu Ameerika Ühendriigid, Saksamaa ja Inglismaa (Hanitzsch jt, 2013; Joye, 2009). Kolme analüüsitud Eesti väljaande võrdluses oli näha, et Põhja-Ameerikat (28%) kajastati peaaegu sama palju kui Euroopat ilma Ukraina ja Venemaata (31%) (vt Joonis 1). Seejuures toimus Ameerika Ühendriikides uuritud perioodil mitmeid erakordseid sündmuseid, mis tõtsid piirkonna uudisväärtust ning mille puudumisel oleks riigi kajastuse osakaal tõenäoliselt olnud madalam.

Joonis 1. Eesti kolme veebiväljaande välisuudistes enim kajastatud piirkonnad (%), seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar kuni veebruar 2025. Vasakpoolsel sektordiagrammil on Euroopa ilma ning parempoolsel koos Venemaa ja Ukrainaga.

Lähis-Ida (6%) oli kolmas enim kajastatud piirkond (kui arvestada Euroopat koos Ukraina ja Venemaaga). Nii nagu 2012. aastal, kui Lähis-Ida riigid olid Süüria kodusõja tõttu enim kajastatud riikide esikümnes, siis ka 2025. aastal saab piirkond meediatähelepanu regioonis toimuva konfliktide tõttu (Segev, 2015; Wilke jt, 2012). Lähis-Ida liigitub perifeerseks piirkonnaks, mis vajab uudisväärtuslikkuse saavutamiseks sageli kõrvalekallet normist või inimliku huvi elemente (Wanta ja Golan, 2010). Uurimisperiodil toimus Hamasi poolt Iisraeli pantvangide vabastamine, mis on erakordne sündmus, millel oli ka selge inimliku huvi aspekt.

Võrreldes Eesti väljaannetega ilmus rahvusvahelises uudisteagentuuris Reuters vaadeldud perioodil märgatavalt vähem artikleid Euroopa kohta (vt Joonis 2). Reutersis avaldati enim artikleid Põhja-Ameerika (32%), Euroopa (23%) ja Aasia (18%) sündmuste kohta. Aasiat ja Aafrikat kajastas Reuters märgatavalt rohkem kui Eesti väljaanded. Hoolimata agentuuri suuremast geograafilisest haardest, on siiski jooniselt 2 näha, et sarnaselt Eesti väljaannetega oli Reutersi fookus Põhja-Ameerikal ja Euroopal.

Joonis 2. Välisuudistes enim kajastatud piirkonnad (%) Eesti väljaannetes võrdluses Reutersiga, seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar kuni veebruar 2025¹.

Eesti väljaannete artiklite analüüsis ilmneb, et Ameerika Ühendriikidel oli uudistes keskne roll: riik esines artiklites kõige sagedamini koos teiste riikide ja piirkondadega. Selliseid artikleid oli kokku 80 (N=381). Kõige sagedamini olid artiklis koos Ameerika Ühendriigid ja Venemaa, mis tulenes sellest, et riikide delegatsioonid alustasid läbirääkimisi Ukrainas sõjategevuse lõpetamiseks. Koos esinesid nad kokku 28 korda. Veidi vähem (21) oli artikleid, mille fookuses olid Ameerika Ühendriigid ja Euroopa riigid. Samuti olid Ameerika Ühendriigid sageli koos Ukrainaga (14 artiklit) ning Lähis-Ida riikidega (8 artiklit). See peegeldab Ameerika Ühendriikide keskset rolli rahvusvahelistes konfliktides. Ameerika Ühendriike peetakse uudiste hierarhia tuumikusse kuuluvaks arenenud lääneriigiks, kelle otsused mõjutavad maailmakorda. (Wu 2000;

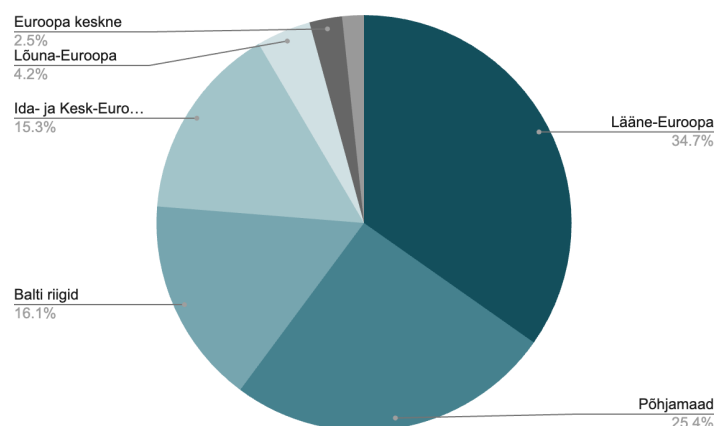
¹ Joonisel 2 ja edaspidi on Reutersi andmeid võrreldud kõigi väljaannete artiklite keskmisega.

Wilke, 2012; Walter jt, 2016). Seetõttu ka kõik sündmused, kus riigil on roll, on ajakirjanduse jaoks uudisväärtuslikud.

Järgmisena vaatlen maailma piirkondade kajastusi detailsemalt ning võrdlen enim kajastatud piirkondi kolme veebiväljaande kaupa.

4.2.1 Euroopa piirkonna kajastamine

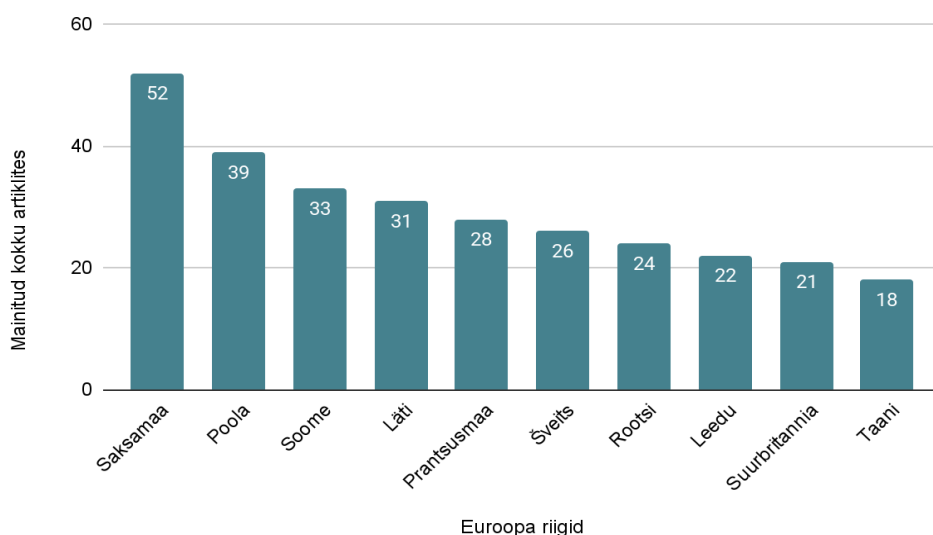
Kontentanalüüsi tulemusel selgus, et 31% (148 artiklit) Eesti väljaannete välisuudistest kajastas Euroopas toimuvat. Oluline on mees pidada, et Ukrainat ja Venemaad käsitleti analüüsis eraldi piirkonnana, mistõttu nendega seotud uudised, sh Vene-Ukraina sõda, ei kajastu Euroopa kohta käivatel joonistel ega analüüsis.

Joonis 3. Välisuudiste Euroopa piirkonna uudiste regioonide jaotus (%) ERR-i, Delfi ja PM väljaannetes, seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar kuni veebruar 2025.

Jooniselt 3 on näha, et Euroopa piirkonna välisuudistes ilmus enim artikleid Lääne-Euroopa riikide kohta, mille osakaal oli 35% (41 artiklit). Ka Euroopa riikide võrdluses tõusid esile Lääne-Euroopas asuvad suurriigid (vt Joonist 4). Kõige enam mainiti Saksamaad (52 artiklit). Lisaks kajastati uudistes palju ka Prantsusmaad (28 artiklit) ja Suurbritanniat (21 artiklit). Lääne-Euroopas asub mitu suurt ja mõjukat riiki, mis kujundavad rahvusvahelist poliitikat ning langetavaid otsuseid, millel on oluline mõju nii Euroopa kui ka kogu maailma arengule (Wu, 2000; Golan & Wanta, 2010; Wilke jt, 2012). Saksamaa kuulub Lääne-Euroopa suurriikide hulka ning

seal toimusid uurimisperiodil erakorralised valimised ja kaks õnnetust, mis tõstsid riigis toimuva uudisväärtust.

Joonis 4. Kümme enim mainitud Euroopa riiki ERR-i, Delfi ja Postimehe välisuudistes, seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar kuni veebruar 2025.

Mõnevõrra vähem ilmus uudiseid Põhjamaadest (30 artiklit, 25%) ja Balti riikides toimuvast (19 artiklit, 16%). Põhjamaadest mainiti artiklites enim Soomet (33 artiklit), Rootsit (24 artiklit) ja Taanit (18 artiklit). Need kolm riiki kuulusid ka enim mainitud Euroopa riikide hulka ning kuigi need riigid ei olnud artiklites sageli sündmuste fookuses, siis mainiti neid paljudes lugudes. Samuti olid esindatud kõik Balti riigid: Lätit mainiti 31 ja Leedut 22 korral. See viitab geograafilise läheduse tähtsusele uudisväärtust mõjutava tegurina.

Ida- ja Kesk-Euroopa riikide kohta ilmus kokku 18 uudist (15%). Võttes arvesse kõikides Eesti veebiväljaannete artiklites olevaid mainimisi, oli Poola (39 artiklit) teine kõige mainitum Euroopa riik. Euroopa-keskseid uudiseid, mis ei käsitlenud ühtegi konkreetset regiooni, vaid keskendusid Euroopa Liidu ja Brüsseli teemadele, oli kolm (3%). Kõige vähem tähelepanu said Euroopa regioonidest Lõuna-Euroopa ja Balkani poolsaar, millest kirjutati vastavalt viies (5%) ja kahes (2%) artiklis. Ükski nende piirkondade riikidest ei jõudnud ka enim mainitud Euroopa riikide hulka.

Lisaks suurriikidele kajastati välisuudistes sagedamini riike ja piirkondi, mis on Eesti lähiriigid (näiteks Põhjamaad ja Balti riigid) või kus uurimisperiodil toimusid märkimisväärsed

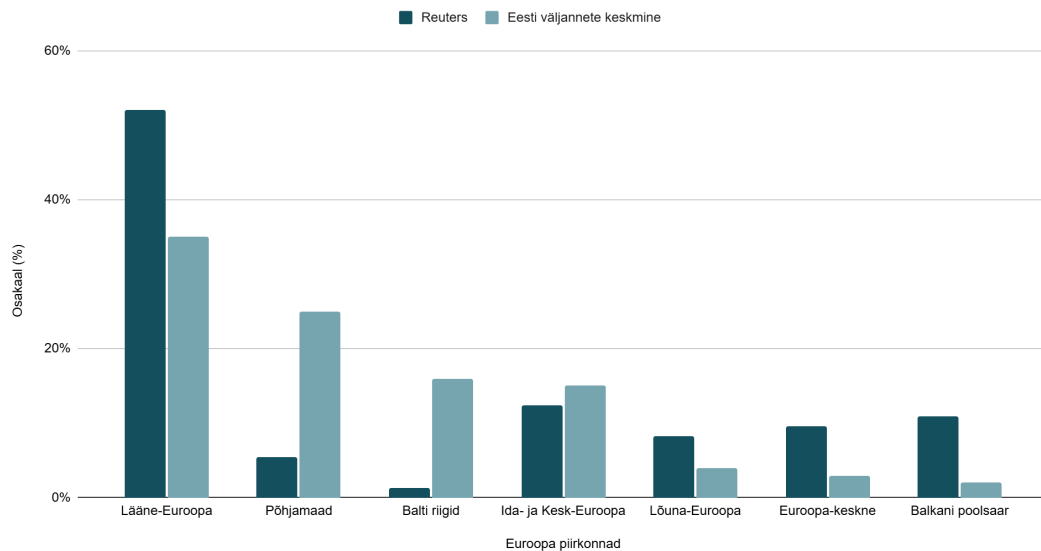
sündmused. Näiteks Šveitsis (26 artiklit) toimus Davosi Maailmamajanduse Foorum, kus peeti Ukraina teemadele keskendunud arutelu ning Taanis (18 artiklit) toimuv oli fookuses, kuna Ameerika Ühendriikide president D. J. Trump väljendas soovi omandada Gröönimaa, mis on Taani autonoomne piirkond. Ka Läänemere piirkonnas toimusid mitmed erakordsed sündmused, näiteks merekaabli katkestuse uurimine ning lisaks peeti aktiivselt arutelusid Venemaa tegevuse piiramiseks Euroopas.

Veidi enam kui kolmveerand Euroopa piirkonna artiklitest (78%) keskendus mõnele konkreetsele Euroopa riigile ning Euroopa Liidu keskseid, kogu piirkonda puudutavaid uudiseid, oli 2%. Ülejäänud artiklites mängisid olulist rolli lisaks Euroopale ka teised piirkonnad nagu Venemaa, Põhja-Ameerika ja Lähis-Ida.

Piirkonna uudistest 4% käsitlesid Euroopat või selle riike koos Põhja-Ameerikaga. Nendeks olid näiteks artiklid Ameerika Ühendriikide otsustest, millel oli mõju Euroopale või vastupidi. Näiteks 18. veebruari uudis „Poola president: USA kinnitas, et ei plaani vägesid välja viia” (Kivil, 2025b) ning 31. jaanuari artikkel, et M. Rubio kinnitusel võtab Trump Gröönimaa omandamist tõsiselt (Ots, 2025c). Euroopa artiklitest 4% käsitlesid Euroopa teemasid Venemaa fookuses ja 2% oli artikleid, kus Euroopa riigi kõrval oli oluline roll ka Lähis-Idal. Valitud perioodil ei käsitletud uudistes kordagi Euroopat koos Aafrika, Aasia ega Austraalia ja Okeania piirkonna riikidega.

Reutersis ilmus uurimisperioodil 123 Euroopa-teemalist artiklit, mis moodustas 17% uudisteagentuuri kajastuse mahust. Eesti kolme väljaande keskmisena avaldati samal ajal 52 artiklit, mis on absoluutarvult küll väiksem kui Reutersis ilmunud artiklite arv, kuid see moodustas 31% kõigist kohalikest kajastustest.

Reutersi enim mainitud riikide seas domineerivad samuti Lääne-Euroopas asuvad suurriigid Suurbritannia (41 artiklit), Saksamaa (25 artiklit) ja Prantsusmaa (18 artiklit). Tuleb arvestada, et uudisteagentuuril on eraldi rubriik Suurbritannia uudistest, mis seletab selle riigi sagedasemat kajastamist. Järgnevad enim mainitud riigid said märksa tagasihoidlikumalt kajastatud: Itaalia ja Poola mõlemad 6 korral, Iirimaa 5 ning Kosovo 4 korral. Neist vaid Poola kuulus ka Eesti väljaannetes enim kajastatud Euroopa riikide hulka. Kui Eesti meedias domineerisid lähiriigid, siis Reutersis olid esiplaanil Euroopa suurriigid. Kokku mainiti Reutersi artiklites 34 Euroopa riiki ja Eesti väljaannetes 32.

Joonis 5. Euroopa piirkonna uudiste regioonide jaotus (%) Eesti väljaannete välisuudistes ja uudisteagentuuris Reuters, seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar kuni veebruar 2025.

Uudisteagentuur kajastab sarnaselt Eesti väljaannetega, oma uudistes Euroopa piirkondadest enim Lääne-Euroopa teemasid. Eesti väljaanded keskenduvad võrreldes Reutersiga oluliselt rohkem lähiriikidele – eriti Põhjamaadele, Balti riikidele ning lisaks ka Ida- ja Kesk-Euroopale. Samas kajastab Reuters rohkem Eestile kaugemaid Euroopa piirkondi: Balkani poolsaart ja Lõuna-Euroopat. See viitab agentuuri Euroopa teemade kajastamise tasakaalustatumale ja laiemale geograafilisele haardele.

4.2.2 Ukraina kajastamine

Analüüsis töin Ukraina eraldi välja, kuna riigis käib juba kolmandat aastat aktiivne sõda, mis on erakorraline sündmus. Lisaks on tegu Eesti piirkondliku lähiriigiga. Eristamise eesmärk oli vältida olukorda, kus Vene-Ukraina sõda kajastavad uudised hajuvad Euroopa teemade alla ja vastupidi. Nii on võimalik täpsemalt näha, kui suur osa Euroopa piirkonna uudistest keskendub just sõja arengutele ehk erakordsele sündmusele.

Ukraina riiki oli vähemalt korra mainitud 40% kõigis analüüsitud ajaperioodil ilmunud uudistes. See tähendab, et riik esines kokku 151 artiklis 381st, sageli olles mitte loo fookuses, vaid lihtsalt tekstis mainitud. Analüüsi tulemusel selgus, et Ukrainale keskenduvaid artikleid oli 18% kõikidest

välisuudistest: need olid uudised, kus Ukraina oli loo keskmes, kas üksinda või koos mõne teise piirkonna või riigiga.

Reutersis moodustasid samal perioodil Ukrainaga seotud artiklid 4,3% kogu nende „World” rubriigi kajastusest. Kuigi absoluutarvudes oli artiklite hulk Eesti meedias (keskmiselt 28 artiklit) ja Reutersis (31 artiklit) samas suurusjärgus, siis proportsionaalselt oli Eesti meedias Ukrainas toimuvad sündmused domineerivamad.

Eesti veebiväljaannetes avaldatud Ukraina-teemalistest artiklitest keskendus 73% täielikult ja ainult Ukrainas toimuvale, valdavalt sõjategevuse arengutele ega puudutanud teisi riike. Ülejäänud 27% artiklites oli Ukraina loo fookuses koos mõne teise riigiga. Näiteks artiklis „Briti leht: Trump pakub Ukrainale lepingut, mille tingimused on hullemad kui Saksamaale pärast sõdu määratud reparatsioonid” (Laugen, 2025b) olid loo fookuses nii Ukraina kui ka Ameerika Ühendriigid. Ukraina-teemalistes artiklites esines riik koos Ameerika Ühendriikidega 16% ning Põhja-Koreaga 4% juhtudest.

Seoses sõjategevusega mainitakse paljudes Ukraina-teemalistes artiklites ka Venemaad. Uudiseid, mille fookus oli ühtviisi nii Venemaal kui ka Ukrainal, oli 7%. Need keskendusid peamiselt Venemaa juhtkonna avaldustele või seisukohtadele seoses Ukrainaga. Näiteks 18. veebruari uudis Moskva nõudmisest, et NATO tühistaks 2008. aasta lubaduse võtta Ukraina tulevikus liikmeks (Postimees, 2025b). Vene-Ukraina sõjaga seotud uudiseid, mille fookus oli Venemaal, oli arvuliselt vähe, sest suurem osa sõjauudistest käsitles sündmusi ja mõjusid Ukrainas. Neid uudiseid lugesin analüüsis Ukraina siseuudistele hulka.

4.2.3 Venemaa kajastamine

Pea igas teises uurimisperioodil ilmunud artiklis (185 artiklit, 49%), kas kirjutati Venemaast, lisati infokild riigi kohta või mainiti lihtsalt riigi nime. Venemaa oli uudise fookuses 13% kõigist analüüsitud artiklitest. Samas moodustas Venemaa Reutersis 1,5% kogu kajastustest. Seega oli Venemaa Eesti meedias proportsionaalselt ligi üheksa korda enam esindatud. Selline erinevus viitab Venemaa kui naaberriigi olulisusele Eesti jaoks, eelkõige riigi julgeoleku ja Vene-Ukraina sõja kontekstis.

Veebiväljaannetes ilmunud Venemaa fookusega artiklitest 26% oli Venemaa siseuudised. Ülejäänud 74% käsitles uudist Venemaast seoses mõne teise riigi või piirkonnaga. Näiteks ilmus 31. jaanuaril artikkel sellest, kuidas Venemaa kindlustusfirma ähvardab Taani väljaande kohtusse anda ehk uudise fookuses oli nii Venemaa kui ka Taani.

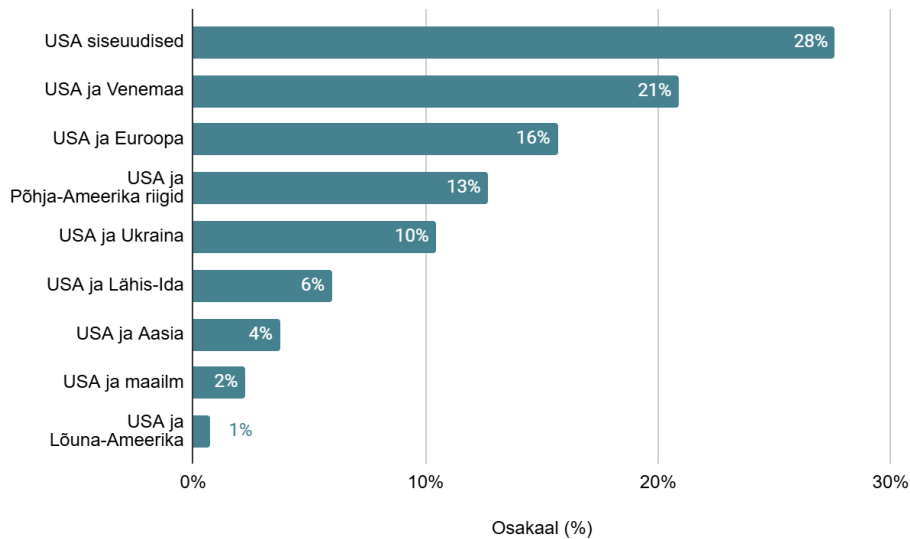
Sellised artiklid, kus Venemaa oli loo keskmes koos Ameerika Ühendriikidega, moodustasid 46% kõigist Venemaaga seotud uudistest. 10% artiklitest keskendus Venemaale koos mõne Euroopa riigiga. Sellised uudised käsitlesid enamasti mitme Euroopa riigi ühiseid otsuseid või tegevusi Venemaa suunal. Küll aga oli üks uudis konkreetselt seotud Soomega ja teine Taaniga. Lisaks oli 5% artikleid, mis oli Venemaast seoses mõne Aasia riigiga: Kõrgõzstani, Hiina ja Jaapaniga ning üks uudistest keskendus Kesk-Aasia riikidele üldiselt. Ühel korral käsitleti Venemaad koos Lähis-Idaga (täpsemalt Süüriaga) ning samuti Arktikaga.

Venemaa kõrge kajastuse tase tuleneb mitmest tegurist: Venemaa on Euroopa regioonis mõjuvõimas suurriik, kes alustas sõjategevust Ukrainas ning lisaks Eesti naaberriik. Seetõttu on Venemaa uudised, nagu ka Ukraina omad, analüüsis eraldi välja toodud. Uurimisperioodil toimusid ka mitmed sündmused, millega Venemaa oli otseselt või kaudselt seotud. Näiteks alustasid Ameerika Ühendriigid ja Venemaa läbirääkimisi Ukrainas käiva sõja võimaliku vaherahu üle. See tähendab, et kõik kolm uudiste mõjutegurit, geograafiline lähedus, suurriik ja harvaesinev erakorraline sündmus, suurendasid Venemaa kajastuse osakaalu.

4.2.4 Põhja-Ameerika piirkonna kajastamine

Kontentanalüüsi tulemustest selgus, et Põhja-Ameerika piirkonna kajastus moodustas 28% Eesti veebiväljaannete välisuudiste artiklitest ning 32% kõigist Reutersi valimisse kuulunud artiklitest. Eesti väljaannete Põhja-Ameerika piirkonna uudistest olid omakorda 28% Ameerika Ühendriikide siseuudised. Sellele lisaks 13% oli artikleid, mille loo keskmes oli sündmus, kus fookuses olid Ameerika Ühendriigid koos teiste Põhja-Ameerika riikidega: Kanada, Mehhiko ja Panamaga. Näiteks Delfi artiklis „Kaubandussõda algab: Trumpi sõnul tulevad Kanada- ja Mehhiko-vastased tariifid juba laupäeval” olid fookuses Ameerika Ühendriigid, Kanada ja Mehhiko (Kressa, 2025). Uurimisperioodil kehtestas Ameerika Ühendriikide president D. J. Trump Mehhikole ja Kanadale kõrgemad tollitariifid ning karmistas kontrolli Mehhiko piiril. Tegemist oli erakordse sündmusega, mille tõttu tõusid koos Ameerika Ühendriikidega esile ka teised riigid, mis muude temadega

iseseisvalt kajastust ei saanud. Neli artiklit keskendusid lisaks ainult Kanadale, kuna Torontos toimus lennuõnnetus. Jooniselt 6 on näha, kuidas Ameerika Ühendriike puudutavad artiklid uuritud ajaperioodil jagunesid.

Joonis 6. Ameerika Ühendriikide (joonisel USA) uudistes kajastuvad riigid ja piirkonnad (%) ERR-i, Delfi ja Postimehe välisuudistes, seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar kuni veebruar 2025.

Piirkonda kajastanud artiklitest olid 60% (80 artiklit, N=381) sellised, kus Ameerika Ühendriigid esinesid koos mõne teise riigi või piirkonnaga. Artiklites esinesid Ameerika Ühendriigid kõige sagedamini koos Venemaaga, seejärel Euroopa riikidega ning kolmandana Ukrainaga (vt Joonis 6).

Kuna tulemused näitasid, et teised Põhja-Ameerika riigid peale Ameerika Ühendriikide väga iseseisvalt kajastust ei saanud, siis analüüsisin täiendavalt, kui sageli selle piirkonna erinevaid riike artiklites mainiti. Selgus, et vaadeldud perioodil mainiti Põhja-Ameerika riikidest Panamat üks kord, Mehhikot kümme korda, Kanadat 11 korda (neli korda siseriikliku uudisena) ja Ameerika Ühendriike 132 korral. Nii Eesti ajakirjanduse kui ka Reutersi kõrgendatud huvi selle piirkonna, eelkõige Ameerika Ühendriikide vastu, on seletatav riigi mõjuga rahvusvahelises poliitikas, majanduses ja julgeolekus.

4.2.5 Lõuna-Ameerika piirkonna kajastamine

Lõuna-Ameerika ja sealsete riikide kohta avaldati Eesti veebiväljaannetes kokku neli artiklit (0,8%). Neist kolmes artiklis käsitleti ainult Lõuna-Ameerika riike, näiteks artiklis „Argentiina presidenti süüdistatakse ulatuslikus krüptopettuses” (Raschinsky, 2025). Ühes artiklis oli lisaks fookus ka Ameerika Ühendriikidel.

Argentiina ja Brasiilia olid ainsad riigid, mis olid uudiste fookuses iseseisvalt ilma muu riigi või piirkonnata. Venezuela oli samuti artikli põhifookuses, kuid koos Ameerika Ühendriikidega. Kokku mainiti kõigis ilmunud artiklites kaheksat erinevat Lõuna-Ameerika riiki 12 artiklis (N=381). Argentiinat mainiti kolmel korral, Brasiiliat ja Venezuelat kahel korral ning ühel korral olid esindatud Boliivia, Colombia, Ecuador, Paraguay ja Uruguay.

Uuritud perioodil avaldas Reuters Lõuna-Ameerika kohta 32 artiklit, mis moodustas 4,4% kõigist analüüsis käsitletud artiklitest. Eesti veebiväljaannetes moodustasid Lõuna-Ameerika teemad 0,8% kogu välisuudiste kajastusest. See viitab sellele, et Lõuna-Ameerika ei ole Eesti väljaannete välisuudistes tihti esinev piirkond, eriti võrreldes Reutersiga, kes kajastab laiemalt kõiki maailma piirkondi.

4.2.6 Aasia piirkonna kajastamine

Analüüsis selgus, et Aasia piirkonna kohta ilmus kokku 15 (3%) artiklit. Neist neli (27%) käsitlesid regiooni iseseisvalt. Ülejäänud 11 artiklis kajastati Aasia piirkonna riiki koos mõne teise regiooni või riigiga. Kõigis analüüsitud artiklites mainiti 22 erinevat Aasia riiki. Kokku 93 (N=381) korral ning neist 22 korda oli riik sündmuse fookuses. Ülejäänud juhtudel mainiti, kas loos teisena või käsitleti pealiskaudselt. Näiteks artiklis „Kremlis Trumpi-vaimustus raueb. Probleemiks on nii Ukraina kui ka Hiina ning salakõnelused olevat nurjunud” olid uudise piirkonnaks Põhja-Ameerika ja Venemaa, kuid Hiina oli siiski üheks peamise osakaaluga riigiks (Kressa ja Jõesaar, 2025). Aasia piirkonna riike pigem mainiti artiklites, vähem oli artikleid, kus regioon oli sündmuse fookuses.

Kõige enam mainitud Aasia riik oli Hiina (39 artiklit). Üheksal korral oli Hiina uudises peamise osakaaluga riik, ülejäänud 30 korral, kas teisena või põgusalt mainitud. Teisel kohal oli Põhja-Korea, mida kajastati kaheksas artiklis, millest viis keskendusid otseselt riigi sündmustele. Indiat

ja Jaapanit kajastati võrdselt seitse korda, ent valdavalt uudises teisena mainitud riigina. Peamise osakaaluga riikidena esinesid veel Sri Lanka (2 artiklit) ja Kõrgõzstan (1 artikkel). Sri Lanka sündmuste uudised olid mõlemal korral seotud riigis toimunud elektrikatkestustega. Ülejäänud Aasia riigid esinesid artiklites harva ning teisena või mainitud riigina.

Aasia riike esines artiklites sagedamini koos Ameerika Ühendriikidega kui iseseisvalt. Kui Aasia riigid olid loo fookuses üksinda 27% artiklites, siis 33% juhtudest oli lisaks ka Ameerika Ühendriigid. Võrdselt, 20% uudistest, käsitlesid Aasia riike koos Venemaa või Ukrainaga.

Eesti väljaannetes oli Aasia kajastus tagasihoidlikum kui rahvusvahelises uudisteagentuuris Reuters. Kui Reutersis moodustas Aasia 18% kogu kajastuse mahust, siis Eesti väljaannetes oli selle piirkonna osakaal 3%. Eesti väljaannete fookus oli selgelt suunatud lähipiirkondadele. Samas on Aasia maailma suurim piirkond ja majandusruum, mille mõjuvõim maailmas kasvab ning seetõttu kajastab Reuters selle piirkonnaga seotud uudiseid sellises mahus.

4.2.7 Lähis-Ida piirkonna kajastamine

Eesti väljaannetes oli kokku 29 artiklit (6%), mille fookus oli Lähis-Idal ja sealsetel riikidel. Rohkem kui pooled (66%) neist olid piirkonna siseuudised, käsitledes ainult Lähis-Ida teemasid. Ülejäänud uudistes oli Lähis-Ida riikide kõrval olulisel kohal ka mõni teine riik või piirkond: 28% artiklites Ameerika Ühendriigid ning 3% artiklites Euroopa või Venemaa.

Kõikides analüüsitud artiklites esines kokku 12 erinevat Lähis-Ida riiki 96 korral (N=381). Kõige enam mainiti Iisraeli, kokku 27 artiklis, millest 20 puhul oli tegemist peamise osakaaluga riigiga. Palestiinat mainiti 20 korral, samuti valdavalt juhtiva riigina. Mõlemad riigid domineerisid kajastustes ilmselt seetõttu, kuna nende riikide vahel käib aktiivne sõda. Uuritud perioodil arutati vaherahu tingimusi ja toimus pantvangide vabastamine, teisisõnu tegemist on erakorraliste sündmustega. Järgmisena mainiti riikidest Saudi Araabiat (19 artiklit), kuid seda ka vaid seetõttu, et Saudi Araabias toimus Ameerika Ühendriikide ja Venemaa esindajate kohtumine. Lähis-Ida riigid pälvisid meedia tähelepanu konkreetsete konfliktide ja geopoliitiliste arengute valguses.

Eesti väljaannete ja Reutersi Lähis-Ida kajastuste maht erinevad märkimisväärselt. Eesti veebiväljaannetes keskmiselt moodustas Lähis-Ida kajastus 6%, samal ajal kui Reutersis oli see 12,9% kõigist uudislugudest. Reutersi laiem globaalne haare paneb fookuse rohkem piirkondadele,

kus esineb rahvusvahelisi kriise ja konflikte, samas kui Eesti meedia keskendub enam Euroopa ja Põhja-Ameerika teemadele.

4.2.8 Harva kajastatud piirkonnad

Uurimisperioodil oli kaks uudist, mis ei puudutanud ühtegi kindlalt piirkonda, vaid maailma tervikuna. Austraalia ja Okeaania, Aafrika ning Arktika said vaadeldud ajaperioodil Eesti väljaannetes kõige vähem kajastust. Eesti veebiväljaannete vähene huvi nende piirkondade vastu kinnitab Wanta ja Golani (2010) teooriat, selle kohta, et tegemist on regioonidega, mis kuuluvad geopoliitiliselt perifeeriasse ega pälvi tavaliselt lääneriikidega võrreldes suurt tähelepanu, kui üldse, siis erakorraliste sündmuste kontekstis (Wanta ja Golan, 2010). Lisaks on piirkond Eestist geograafiliselt kaugel, mistõttu puudub ka geograafilise läheduse tegur.

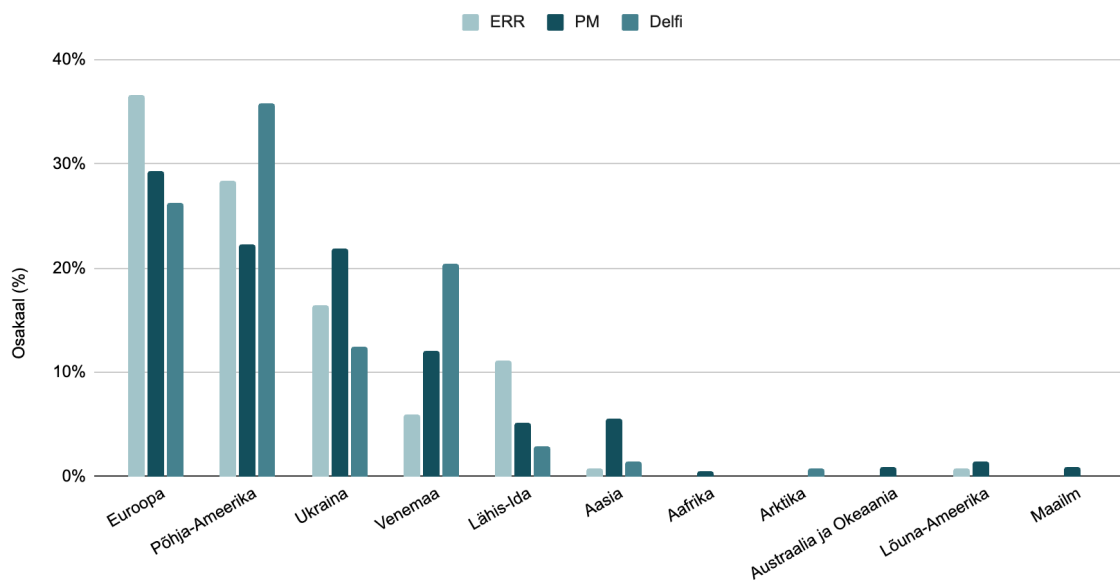
Aafrikast ilmus üks artikkel, mis keskendus Kongo Demokraatliku Vabariigi kodusõjale. Tegemist oli erakordse sündmusega ehk üks kolmest mõjuteguritest, mis teooria kohaselt peaks tõstma piirkonna uudisväärtust (Wanta ja Golan, 2010). Kõikides analüüsitud artiklites (N=381) mainiti viit Aafrika riiki: Egiptust (2 artiklit), Burundit (1 artikkel), Kongot (1 artikkel), Marokot (1 artikkel) ja Rwandat (1 artikkel). Näiteks Marokot mainiti Postimehe artiklis „Suri endine Saksa president Horst Köhler”, kuna Köhler juhtis aastakümneid väldanud püüdeid lahendada konflikt Maroko ja Polisario Rinde vahel (Postimees, 2025c). See tähendab, et kuigi oli üks artikkel, mis käsitles Aafrika regiooni, siis piirkonna riike mainiti ka teistes lugudes.

Aafrika sündmuste kajastus näitab suurt erinevust Eesti meedia ja Reutersi vahel. Kui Eesti väljaannetes ilmus Aafrika kohta üks artikkel, siis Reutersis 53. See moodustab 7% kõikidest uudisteagentuuri analüüsitud artiklitest. Aafrikas kasvavad vägivaldsed kokkupõrked ja D. J. Trumpi otsused peatada mitmete organisatsioonide abirahad mõjutavad piirkonda märkimisväärselt. Vene-Ukraina ja Iisraeli-Hamasi sõja ning turbulentsete aegade tõttu Ameerika Ühendriikides jääb Aafrika Eesti meedias suurema tähelepanuta. Reuters kajastab kontinenti märksa rohkem ja põhjalikumalt.

Austraalia ja Okeaania kohta ilmus Eesti väljaannetes kokku kaks artiklit, mis mõlemad käsitlesid siseriiklikke teemasid. Reutersis said piirkonna sündmused samuti vähe tähelepanu (1%). Arktika kohta ilmus üks artikkel nii Eesti väljaandes kui ka Reutersis. Eesti väljaande artiklis oli lisaks regioonile tähelepanu all ka Venemaa, Reutersi artiklis Kanada.

4.3 Eesti veebiväljaannete piirkondade kajastuse võrdlus

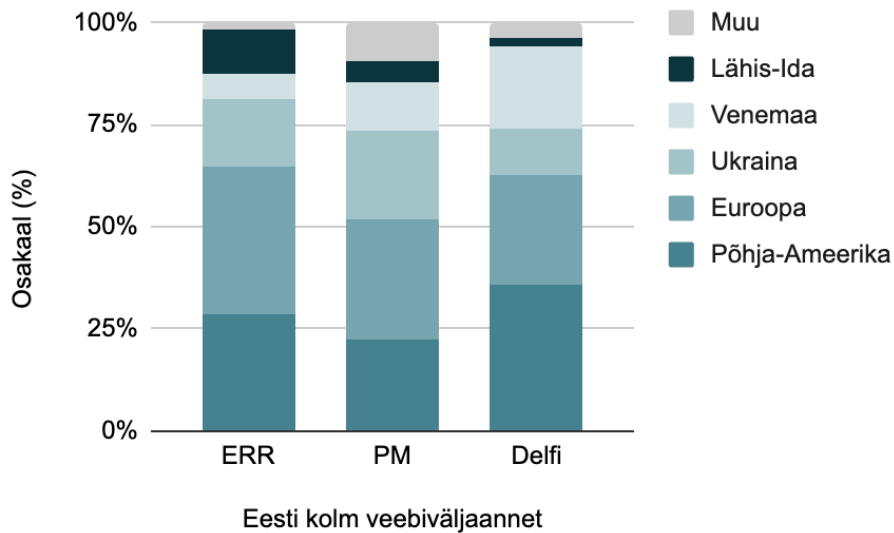
Kolm Eesti veebiväljaannet keskendusid välisuudiste kajastamisel peamiselt Euroopale, Põhja-Ameerikale ja Ukrainale. Aafrika, Arktika, Austraalia ja Okeania, Lõuna-Ameerika ja Aasia kajastused olid seevastu väga tagasihoidlikud või puudusid sootuks.

Joonis 7. Piirkondade esinemise osakaal (%) ERR-i, Postimehe ja Delfi välisuudistes, seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar 2025 kuni veebruar 2025.

Jooniselt 7 on näha, et kõik kolm väljaannet kajastasid sarnaselt kõige rohkem Euroopa sündmusi. Piirkonna sündmused moodustasid ERR-is 37%, PM-s 29% ja Delfis 26%. Euroopale järgnes Põhja-Ameerika, mida kajastas Delfi 36%, ERR 28% ja PM-s 22% ilmunud artiklites. Ukrainale pühendas PM-s oluliselt rohkem tähelepanu kui teised väljaanded: Ukraina kajastus moodustas PM-s 22% uudistest, ERR-is oli see 16% ja Delfis 12%. Venemaa fookusega artikleid oli enim Delfis (20%), samas kui Lähis-Ida teemadele pööras enim tähelepanu ERR (11%).

PM-s oli seejuures ainus väljaanne, mis kajastas rohkem artikleid (kokku 18) vähemkajastatud piirkondadest (Aafrika, Austraalia ja Okeania, Aasia ja Lõuna-Ameerika). Samuti ilmus väljaandes kaks üleilmset ehk globaalse fookusega artiklit. Delfi oli seevastu ainus, kes avaldas valitud perioodil artikli Arktika kohta.

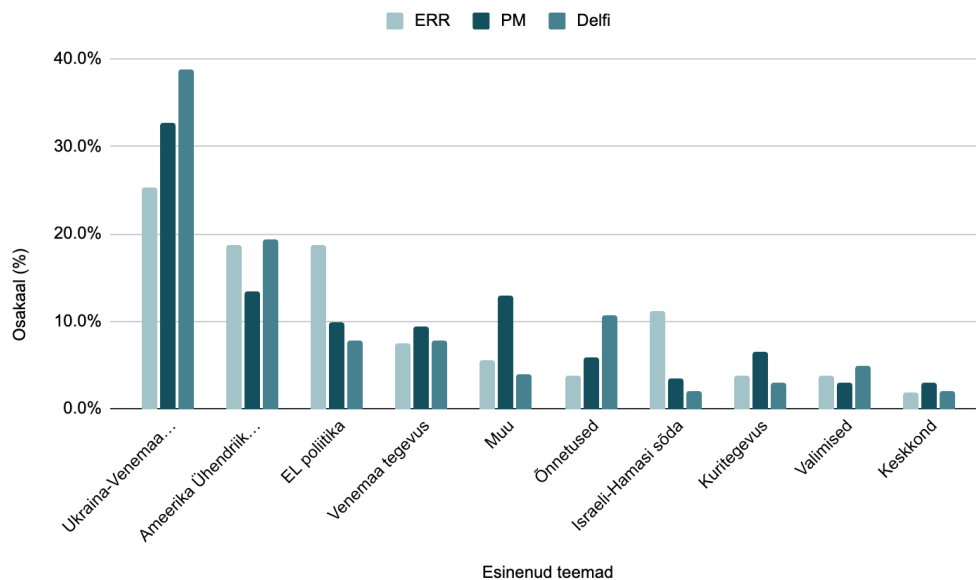

Joonis 8. Piirkondade esinemise osakaal (%) ERR-i, Postimehe ja Delfi välisuudistes, seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar 2025 kuni veebruar 2025

PM-s ilmus vaadeldud perioodil kõige rohkem artikleid (N=171) ning lisaks artiklites kajastatud piirkonnad varieerusid enim: kodeerimistabeli vastusevariantidest oli kaetud 91%. See tähendab, et PM kajastas peaaegu kõiki võimalikke piirkondi, mis oli kodeerimistabeli kategoorias võimalik valida. Kõige väiksem piirkondade varieeruvus oli Delfi artiklites ehk 64% kategooria vastusevariantidest. Samuti avaldas Delfi ka kõige vähem artikleid (N=103).

4.4 Eesti väljaannetes enim kajastatud teemad välisuudistes

Teemade analüüsist selgus, et kõigis kolmes Eesti veebiväljaandes domineeris Vene-Ukraina sõda, eriti tugevalt Delfis, kus see moodustas 39% kõigist kajastatud teemadest. Teisel kohal oli Ameerika Ühendriikide uue valitsuse tegevus ja president D. J. Trumpi väljaütlemised ja otsused. Kõik kolm väljaannet kajastasid teemat sarnases mahus: Delfi 19%, ERR 19% ja PM 14% kõigist uurimisperioodi uudistest. See kinnitab Joye (2009) väidet, et rahvusvahelised uudised keskenduvad eelkõige arenenud riikide sündmustele, poliitilise eliidi väljaütlemistele, vägivallale ja konfliktidele. Euroopa Liidu poliitikat käsitles märkimisväärselt rohkem teistega võrreldes ERR (18,7%), samas kui PM-s pööras erinevalt teistest kategooria „muu” kajastustele tähelepanu (12,9%).

Joonis 9. Teemade esinemise osakaal (%) ERR-i, Postimehe ja Delfi välisuudistes, seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar 2025 kuni veebruar 2025.

Järgnevalt vaatlen artiklites enim kajastatud piirkondade seost erinevate teemavaldkondadega. Tabelis 1 on näha, et Euroopa, Põhja-Ameerika, Venemaa ja Lähis-Ida piirkondade kajastuses oli kõige suurem teemade mitmekesisus. Analüüsist ilmneb ka see, et erinevate piirkondade uudistes olid „poliitika”, „majandus” ja „sõjalised konfliktid” kõige enam fookuses. Teema „migratsioon“ esines enim Põhja-Ameerika kajastustes, samas kui „õigussüsteem/kuritegevus“, „sotsiaal“ ning „õnnetused“ olid kõige sagedamini Euroopa artiklite teemad. Tulemused toetavad ka Joye (2009) väidet, et rahvusvahelised uudised kalduvad olema konfliktsemad, samas kui pehmematest teemadest kirjutatakse vähem.

Tabel 1. Teemade piirkondlik jaotus².

	Euroopa	Põhja- Ameerika	Ukraina	Venemaa	Lähis- Ida	Aasia	Kokku
Poliitika	45	54	0	22	4	2	127
Majandus	27	16	0	2	1	2	48
Sõjaline konflikt	4	0	57	4	11	2	78
Õigussüsteem/ kuritegevus	37	9	0	1	2	0	49
Õnnetused	8	9	0	6	3	0	26
Migratsioon	5	8	0	0	0	0	13
Sotsiaal	4	0	0	1	0	3	8
Keskkond	3	4	0	0	0	0	7
Kultuur ja sport	2	0	0	2	1	1	6

² Artiklites määrasin vaid ühe peateema.

4.5 Eesti väljaannete kajastuste žanriline jaotus

Kolmes Eesti veebiväljaandes oli ülekaalukalt kõige enam uudistartikleid, neid oli kokku 350 (N=381). Neile järgnesid kokkuvõtlikud ülevaated ja reportaažid (16 artiklit), arvamused (6 artiklit) ning intervjuud (4 artiklit). Uudistartiklite domineerimine peegeldab ajakirjanduse rolli päevakajaliste sündmuste ja faktide edastajana. See on eriti oluline välisuudiste puhul, mis pakuvad ajakohast teavet sündmuste arengute ja poliitilist otsuste kohta, millega inimestele isiklik kokkupuude puudub (Wanta, Golan ja Lee, 2004; Hanitzsch jt, 2013; Midberry, 2016).

Paljud uudistartiklid olid ajakriitilised ning andsid ülevaate kohapeal toimunud ja arengutest. Uudis, mis informeeris arengutest oli näiteks „ Hamas vabastas järjekordsed kolm pantvangi, Iisrael vabastas 183 vangi” (Nael, 2025). Ajakriitiline uudis oli näiteks „Norra pidas kinni Läänemere kaablilõhkumises kahtlustatava laeva” (Ots, 2025d). Välisuudiste rubriigis domineerisid just sellised faktipõhised artiklid.

Kuigi valdav osa valimist olid uudislood, siis esines väiksemas koguses ka reportaaže, arvamused ja intervjuusid, mis pakkusid ekspertide hinnanguid ja olukorra analüüsi. Näiteks ilmus Postimehes julgeolekueksperti arvamuslugu „ERKKI KOORT } Kuidas USA ja Venemaa suhted kujundavad Euroopa julgeoleku” (Koort, 2025). Analüüsitud artiklid näitasid, et pooled arvamused pärinevad Ameerika Ühendriikidest (väljaannetest: The Washington Post ja The Wall Street Journal), mitte Eesti ekspertidelt. Ühest küljest oskaksid Eesti autorid kaugete sündmuste arenguid selgitada Eesti kontekstis, teisest küljest aga pakuvad välisautorid uut vaatenurka, mida Eesti autoritel võib mõnikord nappida. Hamiltoni (2011) sõnul viitab madal arvamused hulk sageli ka madalale avalikule huvile.

Uudislugudega saab ühiskond hoida ennast toimuva infoväljas, samal ajal aitavad arvamused artiklid käsitletavaid teemasid sügavamalt analüüsida ja avada erinevate vaatenurkade kaudu. Arvamused, reportaažid ja intervjuud aitavad paremini mõista kaugemaid või võõramaid teemasid ning avada sündmuste tagamaid. Kuigi lugejal võivad esialgu olla kindlad veendumused, siis hästi argumenteeritud arvamused artiklid võivad panna inimesi kaaluma alternatiivseid seisukohti ning lisaks mõjutada avalikku arutelu ja kujundada arvamusi (Coppock, Ekins ja Kirby, 2018).

Arvamused ja intervjuude vähesus Eesti väljaannetes võib olla seotud sellega, et need nõuavad rohkem eeltööd: kulub rohkem aega nii kokkulepete sõlmimisele kui ka intervjuu läbiviimisele.

Arvamuslugude ja reportaažide kirjutamiseks on vaja ka eksperte, keda väikeriigis ei pruugi alati olla. Uudisartiklite kirjutamine on seetõttu toimetustele vähem ajamahukas.

Tasakaalustatud kajastus peaks pakkuma nii uudiseid kui ka arvamusartikleid käsitletavate sündmuste kohta (Blumler ja Katz, 1974). Demokraatlikus ühiskonnas on selline tasakaal võtmetähtsusega: see võimaldab igaühel kujundada faktide põhjal oma arvamus, säilitades samal ajal arutelu ja erinevate seisukohtade jagamise võimaluse (Sonnemaker, 2015). Nii kujuneb mitmekesine ja terviklik meediapilt.

Analüüsi tulemusena on näha, et kolme Eesti väljaande toimetused eelistasid uudisteartikleid, mis edastasid selgeid fakte ja infot sündmuste arengute kohta. Käesolev töö ei hinnanud aga artiklite sisulist põhjalikkust ega seda, kas uudised täitsid osaliselt ka arvamusartiklite rolli. Samuti ei ole selge, kas uudiste žanri eelistamine tulenes selle olulisusest või pigem praktilisest teostatavusest võrreldes teiste žanritega. Selleks, et neid motiive paremini mõista, oleks vaja läbi viia intervjuud toimetustega.

4.6 Eesti väljaannete välisuudiste peamised allikad

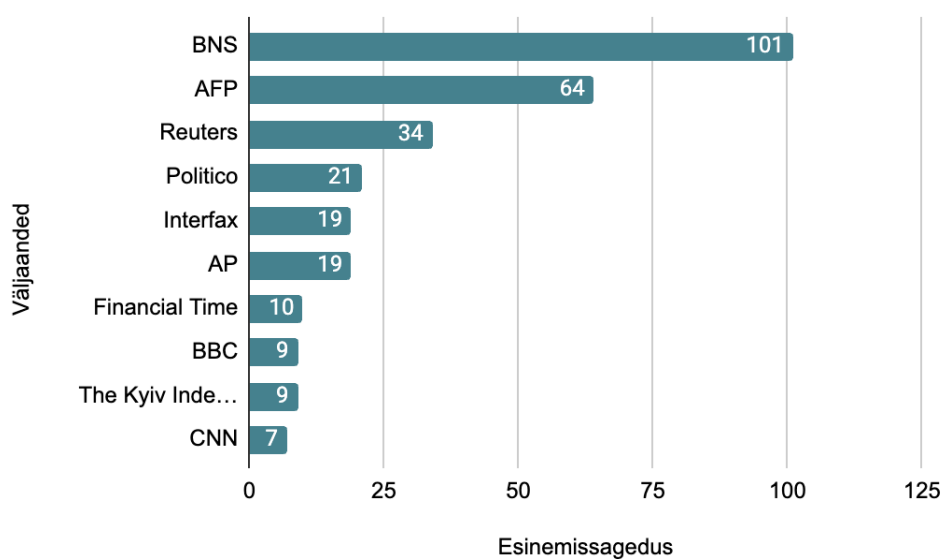
Eesti kolmes väljaandes oli 79% artiklite allikaks, kas uudisteagentuur või teine meediaväljaanne. See kinnitab toimetuste trendi tugineda uudisteagentuuridele. Juba 2000. aastate alguses mõisteti, et välisuudiste tootmine on toimetustele keeruline ja kallis, mistõttu on vähestel väljaannetel korrespondente välismaal (Rafeeq & Jiang, 2018; Hamilton, 2011). Lahendusena kasutatakse uudisteagentuure allikatena.

Ülejäänud artiklitest 19% olid kirjutatud väljaande enda ajakirjanike poolt. Sealhulgas oli arvesse võetud ka näiteks Delfi Läti artikleid, mis olid toimetatud eesti keelde, ERR-i teistest formaatidest pärit lugusid, mis olid kohandatud veebiversiooni ning ka artikleid, kus ajakirjanik oli märgitud toimetajaks. 2% artiklitest ei olnud märgitud ei allikat, ajakirjanikku ega toimetajat.

Uuritud väljaannetest on alalised väliskorrespondendid vaid ERR-il. Teised väljaanded, nagu Postimees, saadavad ajakirjanikke välismaale üksnes konkreetsete sündmuste kajastamiseks. Uurimisperioodil avaldas Postimehes Jaanus Piirsalu artikli Harkivist „POSTIMEES UKRAINAS) Ukraina polkovnik: droonid avavad jalaväele väravad, aga ei asenda praegu

jalaväge” ja Margus Parts Ameerika Ühendriikidest „POSTIMEES USAs › New Mexico piiril käib kassi-hiire mäng migrantide eludega” (Piirsalu, 2025; Parts, 2025).

Tulemused näitavad, et artiklites eelistatakse kasutada välisallikana suuremaid uudisteagentuure. Kõige rohkem kasutatakse sisu uudisteagentuuridest BNS (101 artiklit), AFP (64 artiklit) ja Reuters (28 artiklit). Enim kasutatud allikas BNS märgib oma kodulehel, et nemad kasutavad samuti rahvusvaheliste uudiste edastamisel koostööpartnereid: „Rahvusvahelise teabe pakkumisel on meie koostööpartneriteks maailma juhtivad uudisteagentuurid AFP, AP, Interfax ning Soome, Poola ja Austria rahvuslikud agentuurid, kes kõik omakorda kasutavad oma töös BNS-i uudiseid.” Kokku kasutati kolmes väljaandes rohkem kui 15 välisallikat, mis viitab toimetuste allikate mitmekesisusele (vt Joonis 10).

Joonis 10. ERR-i, Delfi ja Postimehe kümme enim kasutatud allikat välisuudistes, seitsme päeva jooksul ajaperioodil jaanuar kuni veebruar 2025.

Tulemustest selgus ka, et Delfi toetus allikatele kõige vähem (71%), samas jättis viis korda märkimata nii artikli päritolu kui ka ajakirjaniku. Delfi kasutas enim allikana Reutersit (12 artiklit) ja AP-d (11 artiklit) ja Interfaksi (7 artiklit). Lisaks oli üheksa artikli autoriks märgitud Delfi Läti ajakirjanikud. ERR ja PM viitasid võrdselt 82% artiklitest välisallikatele. ERR-is oli 19 artiklit, kas enda ajakirjanike kirjutatud või pärinesid mõnest muust enda väljaande formaadist. Enim kasutas ERR oma allikatena BNS-i (30 artiklit), Reutersit (17 artiklit) ja AFP-d (11 artiklit). PM-s tugines peamiselt BNS-ile (71 artiklit) ja AFP-le (52 artiklit): need kaks allikat olid kokku 71%

kõigist kasutatud allikatest. Kuna BNS kuulub ka Postimees Gruppi, oli selle agentuuri kasutamine loogiline. PM-s ilmus ka kõige rohkem artikleid, mille autoriteks olid väljaande enda ajakirjanikud.

4.7 Eesti väljaannetes kajastamata jäänud teemad

Uuritud perioodi jooksul ilmsid erinevused Reutersi ja Eesti veebiväljaannete vahel nii kajastatud riikide kui ka teemade valikus. Järgnev peatükk annab ülevaate neist teemadest, mis said Reutersis kajastust, kuid Eesti väljaannetesse ei jõudnud või kajastati neid hiljem. Töö lisades on osa Eesti väljaannete ja Reutersi artiklite loetelust koos kuupäevalise jaotusega. Kuna Reutersis ja Eesti väljaannetes ilmus analüüsis valitud päevadel kokku 1088 artiklit, siis on välja toodud väike osa neist.

Reuters avaldas uurimisperioodil kokku 122 Euroopa piirkonda käsitlevat uudist, Eesti veebiväljaanded kajastasid neist 26 uudist. Reuters pööras rohkem tähelepanu piirkondlikele sisepoliitilistele arengutele. Lisaks käsitles sündmusi ja arenguid piirkondadest, mis asuvad Eestist kaugel. Uudisteagentuur kajastas Balkani riikide, Lõuna-Ameerika, Aafrika ja Aasia poliitilisi sündmusi, sealhulgas valimisi, valitsuskriise ja relvakonflikte. Lisaks ilmusid uudised Euroopa põllumajanduse tuleviku ning eluasemekriisi teemal. Eestis ei ilmunud ka põhjalikke uudiseid riikidevahelistest suhetest, näiteks Soome reaktsioonist Venemaa õhuruumi rikkumisele, India ja Venemaa koostööst, või Austraalia ja Hiina vahelistest pingetest.

Võrreldes Reutersiga ei ilmunud Eesti väljaannetes uurimisperioodil artikleid Ameerika Ühendriikide vastuolulistest kohtuotsustest, kosmoseettevõtete lobitegevusest, Maailma Terviseorganisatsioonist lahkumise mõjust arenguriikidele ega ambitsioonikast tehisintellekti andmekeskuse arendusprogrammi loomisest, mis on tekitanud pingeid tehnoloogiasektoris. Rahvusvaheline uudisteagentuur kajastas võrreldes Eesti väljaannetega üksikasjalikumalt Ameerika Ühendriikide sisepoliitikat.

Reutersis ilmunud artiklid keskendusid põhjalikult rahvusvahelisele majandusele ja kaubanduspoliitikale. Neist uudistest ei käsitletud Eesti veebiväljaannetes näiteks lugusid Ameerika Ühendriikide tollipoliitika mõjust Aasia investeerimissuundadele, Taiwani huvist Alaska maagaasi vastu ega Jaapani investeerimisplaane. Samuti puudusid arutelud Euroopa ja Aasia koostööst tehnoloogia- ja kaevandussektoris.

Reuters avaldas artikleid keskkonna- ja kliimateemadest, näiteks loodusõnnetustest, saasteprobleemidest, metsade raadamisest ning keskkonnaregulatsioonidest. Näiteks toodi esile Balkani piirkonna õhusaaste probleem, Colombia metsaraie vähenemine ning vajadus piirata turismi Mount Everesti piirkonnas Nepalis. Need uudised Eesti meedias kajastust ei saanud.

Võrreldes Eesti väljaannetega pälvis Reutersi artiklites tähelepanu tehisintellekti areng ja selle mõju ühiskonnale. Uudistes käsitleti andmekaitseprobleeme, tehnoloogilisi läbimurdeid ning rahvusvahelist konkurentsi, näiteks DeepSeeki mõju Aasia turule või Ameerika Ühendriikide valitsuse plaani rajada AI-andmekeskus.

Sotsiaalsete ja inimõigustega seotud teemad moodustasid osa Reutersi uudistevoost. Erinevalt Eesti meediast kajastas Reuters üksikasjalikult näiteks samasooliste abielu legaliseerimist Tais, rahvusvahelist kriitikat Palestiina vangide kohtlemise pärast, Iisraeli tegevust Läänekaldal ning Iraagi ja Afganistani humanitaarküsimusi. Lisaks kirjutati erinevatest tervise- ja haridusprogrammide edendamisest Aafrikas ja Aasias.

Reutersi geograafiline laiahaardelisus hõlmas ka kaugemaid ja väiksemaid piirkondi. Näiteks kajastas agentuur mitmeid sündmusi Aafrikas (Kongo konflikt, HIV-programmid, maareformid), Lõuna-Ameerikas (valitsuskriisid ja maavärinad), Lähis-Idas (Iisraeli-Hezbollahi rünnakud, Iraani tuumaprogramm) ja Aasias (Hiina poliitika uiguuride suhtes), Taiwani merekaablid, India vihakõne juhtumid).

Eesti välisuudistes domineerisid uudisteartiklid, mis keskenduvad sündmuste arengutele. Reutersi artiklid pakuvad rohkem süvaanalüüsi, avades rohkem sündmuste tausta ja protsesse. Erinevused tulenevad Eesti veebiväljaannete toimetuste piiratud resussidest, korrespondentide võrgustikust ja prioriteetidest: Eesti ajakirjandus on suunatud kohalikule lugejale. Reuters toodab uudiseid peamiselt meediaväljaannetele ja globaalsele auditooriumile, pakkudes võimalikult mitmekesisist uudisvoogu.

5. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON

Järelduste ja diskussiooni peatükis toon välja tulemuste seletused, seon need empiiriliste lähtekohtadega ning vastan püstitatud uurimisküsimustele. Esmalt toon välja järeldused iga uurimisküsimuse kaupa ja siis diskussiooni. Lisaks arutlen selle üle, millised on edasised uurimisvõimalused.

5.1 Järeldused

Välisuudiste geopoliitilised valikud Eesti veebiväljaannetes erakorralisel ajal

Erakorralisel ajal, mil maailmas toimub samaaegselt mitu suurt kriisi või sõda, suureneb oht, et välisuudiste kajastustes jäävad paljud muud olulised teemad tagaplaanile. Eriti puudutab see niinimetatud „pehmeid teemasid” nagu kultuuri, keskkonda või arengukoostöid ning sündmusi, mis toimuvad Eestist geograafiliselt kaugetes piirkondades.

Kontentanalüüsi tulemusel selgus, et Eesti kolm suurimat väljaannet keskenduvad välisuudistes peamiselt Euroopa ja Põhja-Ameerika piirkondadele. Euroopale (koos Ukraina ja Venemaaga) pühendati kokku 61% kõigist välisuudistest. Euroopa piirkondadest kajastati peamiselt Lääne-Euroopat, kus paiknevad Euroopa mõjuvõimsad riigid nagu Saksamaa, Prantsusmaa ja Suurbritannia ning Eesti lähinaabreid (Põhjamaad ja Balti riigid). Sellist fookust võib seletada nii geograafilise läheduse, Euroopa Liitu kuulumise kui ka piirkonnas toimuvate sündmustega (eeskätt Vene-Ukraina sõda). Lisaks kajastati laialdaselt Põhja-Ameerikat, eelkõige Ameerika Ühendriike. See on tingitud mõjuvõimsa riigi staatusest, mida võimendas ka tavapärasest aktiivsem poliitiline olukord. Ameerika Ühendriikidel on oluline roll rahvusvahelises poliitikas. Seetõttu esines riik uudistes ka kõige sagedamini koos teiste piirkondade ja riikidega, näiteks Euroopa ja Venemaaga, peegeldades käesoleva ajaperioodi geopoliitilisi arenguid ja riikidevahelisi suhteid.

Uuritud perioodil oli enim kajastatud teema Eesti väljaannetes Vene-Ukraina sõda ning teisel kohal olid Ameerika Ühendriikide uue valitsuse tegevus ja president D. J. Trumpi poliitilised seisukohad ning väljaütlemised. Need kaks teemat moodustasid väljaannetes peaaegu poole kogu välisuudiste mahust ning Delfis isegi rohkem. Laialdaselt käsitletud teemadeks olid veel Euroopa Liidu poliitika, Iisraeli-Hamasi sõda, Venemaa tegevus rahvusvahelisel areenil ning õnnetused,

valimised ning kuritegevus ja õigussüsteem. Pehmeid teemasid nagu keskkond, kultuur ja sport käsitleti vähem, mis kinnitab Joye (2009) väidet, et rahvusvahelised uudised on valdavalt konfliktsete ja keskenduvad eliidi tegudele. Väljaannetes on eraldi rubriik spordile ja kultuurile, mistõttu võivad need teemad ka välisuudistes vähem kajastust saada. Samas ka majandusel on omaette rubriik, kuid sellest hoolimata oli see teema poliitika järel kõige sagedamini käsitletud teema.

Välisuudiste kajastamisel keskendusid väljaanded eelkõige arengutele, mis on seotud mõjuvõimsate riikidega, toimuvad Eestile geograafiliselt lähedal või on oma olemuselt erakordsed (nt sõjad, poliitilised pöörded, katastroofid). Kolme väljaande välisuudiste rubriikides domineerivad erakorralised rahvusvahelised kriisid ja geopoliitilised arengud, mis jätavad vähem ruumi teistsugustele teemadele ja kaugemate piirkondade kajastusele.

Kolme Eesti veebiväljaande erinevused välisuudistes

Kõigis kolmes väljaandes oli selge ülekaal uudistartiklitel, muud žanrid olid vähemuses. See näitab, et kõik väljaanded täidavad ajakirjanduse traditsioonilist rolli ehk informeerida. See on oluline välisuudiste puhul, mis on sageli peamine infoallikas teiste riikide ja kodumaast kaugemal toimuvate sündmuste kohta. Kuigi arvamused artiklid ja intervjuud esinesid, jäi nende osakaal väikeseks. Nende hulk võiks olla suurem, kuna just need žanrid lisavad uudistele konteksti, sügavust ja analüüsi, mida on vaja välisuudiste teemade paremaks mõistmiseks. Samas seda pole alati lihtne teha väikse toimetusega, kuna napib resurssi. Eriti just infokülluse ajastul, mil ajakirjandus konkureerib sotsiaalmeediaga, peaksid veebiväljaannete artiklid ekspertide hinnangute ja mitmekesiste vaatenurkade kaudu aitama lugejal sündmusi laiemalt mõtestada.

Analüüs näitas, et veebiväljaanded toetusid välisuudiste kajastamisel valdavalt välisallikatele. ERR ja PM viitasid sagedamini BNS-ile ja AFP-le, Delfi aga tugines Reutersile, AP-le ja Interfaxile. Kuigi Postimehel oli rohkem oma ajakirjanike kirjutatud artikleid, pärines siiski 71% allikaviitega lugudest vaid kahest allikast, millest üks, BNS, kuulub Postimehega samasse meediagruppi. ERR ja PM kasutasid rohkem rahvusvaheliste uudisteagentuuride infot. ERR eristus sellega, et omab alalisi korrespondente välismaal. Samas saadavad ka teised väljaanded oma ajakirjanike välismaale sündmusi kajastama. ERR-l olid vaatlusperioodil korrespondendid nii Ameerika-Ühendriikides, Ukrainas kui ka Brüsselis aga võrreldes teiste veebiväljaannetega oli ainult Euroopa teemade kajastus mahukam.

Postimees avaldas vaadeldud perioodil kõige rohkem artikleid ning eristus nii piirkondade kui ka teemade mitmekesisuse poolest. Kuigi peamiselt domineerisid Euroopa ja Põhja-Ameerika, oli Postimees ainus, kes kajastas Aafrikas ning Austraalias ja Okeaanias toimuvat, samuti pööras tähelepanu enim Lõuna-Ameerikale ja Aasiale. Ka teemade lõikes oli Postimees kõige mitmekesisem. Lisaks teemadele, nagu Vene-Ukraina sõda ja Ameerika Ühendriikide poliitika, kajastas Postimees ka keskkonnateemasid, kuritegevust ning mitmeid muid teemasid, mis rikastavad välisuudiste valikut. Seega näib, et Postimees püüdis kõige enam eri piirkondade ja teemade tasakaalu poole.

ERR-il oli avalik-õiguslikule meediale omaselt tasakaalustatum lähenemine nii kajastatud piirkondade kui teemade lõikes. Kuigi väljaanne ei kajastanud pea üldse kaugemaid piirkondi, siis pööras ERR märkimisväärselt rohkem tähelepanu Euroopa Liidu poliitikale ja Lähis-Ida teemale ning teistega sarnaselt Ameerika Ühendriikidele. Lisaks kajastas ERR võrreldes teistega vähem Venemaad ja Vene-Ukraina sõda. Väiksem kajastus veebiväljande uudistes võib tuleneda asjaolust, et Eesti Rahvusringhääling käsitleb Vene-Ukraina sõja teemasid ka eraldi oma raadio- ja teleasaadetes. ERR-i uudiseid analüüsisides võib märkida, et ERR-i kajastused on suuresti seotud Eesti välispoliitiliste huvidega.

Delfis ilmus vaadeldud perioodil välisuudiste rubriigis kõige vähem artikleid, samas avaldati teiste väljaannetega võrreldes rohkem artikleid Venemaast ja Põhja-Ameerikast. Lisaks keskendus Delfi tugevalt Vene-Ukraina sõjale ja Ameerika Ühendriikide poliitikale. Need kaks teemat moodustasid kokku 58% Delfi välisuudiste kogumahust. Selline temaatiliselt ja geograafiliselt kitsas fookus jätab vähem ruumi teistele piirkondadele, nagu Aasia ja Aafrika, ning pärsib teiste teemade käsitlemist. Delfi käsitus peegeldab nii Eesti välispoliitilisi huve kui ka laiemat võimutasakaalu maailmas.

Alaesindatud piirkonnad ja teemad väljaannetes võrreldes rahvusvahelise uudisteagentuuriga

Eesti veebiväljaannetes oli erakorralisel ajal selgelt fookus Euroopa ja Põhja-Ameerika teemadel. See on osaliselt mõistetav, arvestades, et väikeriikide meediapilt on paljuski seotud riigi välispoliitiliste huvidega, ent seejuures jäid kaugemad regioonid ning seal toimuvad sündmused kajastamata. Võrreldes rahvusvahelise uudisteagentuuri Reutersiga, on Eesti väljaannete geograafiline haare märgatavalt väiksem. Eesti väljaannete kajastuses ilmnis pigem väike teemade ja piirkondade mitmekülgus.

Kaugemad piirkonnad (Aasia, Aafrika, Lõuna-Ameerika, Austraalia ja Okeaania) olid Eesti uudismeedias alaesindatud. Näiteks käsitleti Aasiat 3% artiklitest ning Aafrika, Lõuna-Ameerika, Austraalia ja Okeaania riikide kajastused olid kokku 2% kõigist artiklitest. Samas on Aasia ja Aafrika piirkondade riikidel mõju maailma majandusele, tehnoloogiale ja julgeolekule. Näiteks Hiina ja Taiwani vahelised pinged võivad mõjutada kogu maailma tarneahelaid ja geopoliitilist tasakaalu. Aafrika julgeoleku- ja arengukriisid omakorda mõjutavad migratsiooni Euroopas ning Lääneriikide inimõiguste organisatsioonide tööd. Võrdluseks kajastas rahvusvaheline uudisteagentuur Reuters Aasia riike 18% ulatuses, mis viitab märgatavalt mitmekesisemale lähenemisele piirkonna sündmustele.

Võrreldes Reutersiga said Eesti väljaannetes märkimisväärselt vähem kajastust kaugemad kriisid ning arenguriikide siseriiklikud arengud ja probleemid. Ehkki osa artikleid käsitlesid ka kaugemaid ja vähem kajastatud sündmustega piirkondi (Aasia, Lõuna-Ameerika), lähtusid need rohkem suurriikide (nt Ameerika Ühendriikide või Venemaa) ja lääneriikide regioonide fookusest.

Ometi võivad arenguriikide probleemid eskaleeruda ja mõjutada tulevikus ka Euroopa stabiilsust ja julgeolekut (nt Balkani poolsaare või Aafrika arengud). Kui uudised keskenduvad peamiselt läänes asuvatele suurriikidele, võib lugejal kujuneda mulje, et muu maailm on teisejärguline. Tegelikult toimuvad tihtipeale suured arengud just nendes alaesindatud piirkondades.

Võrreldes Reutersiga domineerisid Eesti väljaannetes uudisteartiklid, mis keskendusid sündmuste faktipõhisele edastamisele, ilma süvitsi mineva analüüsi või konteksti avamiseta. Näiteks kui Eesti kolm väljaannet kajastasid Iisraeli-Hamasi sõjauudistes peamiselt pantvangide vabastamist, siis Reuters avas piirkonna sündmusi laiemalt, kajastades poliitilisi, diplomaatilisi ja humanitaarseid arenguid. Seega oli Reutersi artiklid ülevaatlikumad ja analüüsivamad. Selline erinevus võib tuleneda sellest, et uudisžanril on madalam tootmiskulu ja lühike avaldamise aeg, mis on konkurentsitihedas meediamaaailmas olulised näitajad. Põhjuseks on eelkõige ressursside piiratus: süvitsi minev ja laia teemavalikut pakkuv ajakirjandus eeldab võimalust teemadega pikemalt tegeleda. Väiksematel toimetustel ei ole aga töötajaid, aega ega vahendeid selleks. Samas Reutersil on suur hulk ajakirjanikke üle maailma.

5.2 Diskussioon

Ajakirjandus mängib olulist rolli inimeste informeerimisel rahvusvahelistest sündmustest, olles kanal, mille kaudu jõuab lugejateni teave kodumaast kaugemal toimuvate arengute kohta

(Midberry, 2016; Joye, 2009). Välisuudiste rubriikides käsitleb ajakirjandus teemasid, millega inimestel pole isiklike kokkupuuteid geograafilise distantsi tõttu (Joye, 2009). Samal ajal on sotsiaalmeedia kujunemas üha olulisemaks infoallikaks (Petermann jt, 2023). See seab traditsioonilisele veebiajakirjandusele suurema ootuse pakkuda sisukaid, kvaliteetseid ja põhjalikke käsitusi, et säilitada oma roll usaldusväärse ja konkurentsivõimelise allikana. Selleks on oluline, et veebiväljaanded kajastaksid maailma sündmusi võimalikult mitmekülgset: kirjutades erinevatest piirkondadest ja teemavaldkondadest ning pakkudes lisaks uudistartiklitele ka muid žanre, mis aitavad selgitada sündmuste tagamaid ja laiemat konteksti.

Analüüs näitas, et Eesti kolme veebiväljaande välisuudiste rubriikides domineerivad erakorralisel ajal Euroopa ja Põhja-Ameerika, samas kui Aasia ja Aafrika teemad jäid tagaplaanile. Lisaks domineerisid teemades ka just suuremad erakorralised sündmused: Vene-Ukraina sõda ja Ameerika Ühendriikide uue valitsuse tegevused. Samas jäävad väljaannetes igapäevaselt tähelepanuta perifeersemate piirkondade humanitaarkriisid, poliitiline ebastabiilsus või keskkonnaprobleemid. Eesti lugeja saab rahvusvahelistest arengutest küll ülevaate, kuid see on pigem Eesti välispoliitilistele huvidele suunatud. Maailma perifeeriatel toimuvad protsessid jäävad varju, kuigi need mõjutavad otseselt globaalset stabiilsust, majandust ja kliimakriisiga toimetulekut. Siiski peab arvesse võtma, et analüüs katab seitset päeva ehk vähem esinenud teemad või piirkondade sündmused võivad siiski esineda, aga mitte igapäevaselt.

Välisuudistel on olulisel määral võime mõjutada ja kontrollida inimeste ettekujutust ning suhtumist teistesse riikidesse ja rahvustesse, kellega neil endal puudub isiklik kokkupuude (Wanta, Golan ja Lee, 2004; Hanitzsch jt, 2013; Midberry, 2016). Sellele viitab kõneaine kujundamise teooria ehk meediakajastuse võime mõjutada, millistele teemadele inimesed tähelepanu pööravad ja kuidas neist teemadest mõelda. Näiteks on meediauurijad leidnud, et mida rohkem Ameerika Ühendriikide ajakirjandus mõnda riiki kajastab, seda tõenäolisemalt peab Ameerika Ühendriikide avalikkus seda riigi huvide jaoks eluliselt tähtsaks (Wanta, Golan ja Lee, 2004). Kui kajastus kaldub valdavalt konfliktsete ja poliitiliste sündmuste poole, suureneb risk, et kujunevad stereotüübid või moonutatud arusaamad (Rampal, 2002; Joye, 2009). Näiteks Lähis-Ida on tihti esindatud üksnes sõjalise konflikti kaudu.

Uudiste mitmekesisus avardab inimeste arusaama tema jaoks kaugemate piirkondade teemadest ja probleemidest (Lynch, 2011). Uudiseid tarbides saavad inimesed uut infot, mida nad omakorda integreerivad oma varasemate teadmiste ja kogemustega, mille tulemusena kujunevad uued

väärtused ja tõekspidamised (Midberry, 2016). Seetõttu on oluline pakkuda kajastust ka nendest piirkondadest, mis võivad tunduda eemal, kuid mille arengud võivad tulevikus ka mõjutada Eesti elanike elu. Näiteks Balkani poolsaare arengud on olulised, kuna mitmed sealsetest riikidest on Euroopa Liidu kandidaatriigid. Hiina tõusev mõjuvõim maailmas toob kaasa vajaduse mõista selle riigi sisepoliitikat ja globaalseid ambitsioone. Samuti on oluline, et Euroopa tarbijad teadvustaksid oma rolli. Näiteks Aafrika kaevandustes juhtunud õnnetused on seotud toormaterjalide tarneahelatega, mille lõpptarbija on sageli Euroopa riikides. Sellise teavituse kaudu on võimalik liikuda eetilisema tarbimise suunas, kui inimesed teaksid rohkem.

Kuigi ideaalis peegeldab ajakirjandus kogu maailma, siis tegelikult ei ole võimalik kõiki riike ja teemasid võrdselt käsitleda. Uudisteportaalidel napib tööjõudu, aega ja ruumi, et kajastada põhjalikult kogu maailma sündmusi (Wilke jt, 2012; Wanta, Golan ja Lee, 2004). Väikeriikide uudistetoimetuste valikud ühtivad tihtipeale riigi välispoliitiliste huvidega ja seetõttu teatud piirkondadel on kõrgendatud tähelepanu. Põhja-Ameerika ja Euroopa piirkondade teemade fookus on seega teatud määral mõistetav, kuid see võib vähendada pikas plaanis väiksemate või geograafiliselt kaugemate riikide nähtavust. Eriti probleemne on, kui kajastus lähtub ainult läänes asuvate suurriikide huvidest või vahendab nende vaateid, jättes kohalikud probleemid ja hääled tagaplaanile. Arvestades infoküllust ja keerulist geopoliitilist olukorda maailmas, on oluline, et ajakirjandus püüdleks selles suunas, et välisuudised oleksid ka erakorralisel ajal võimalikult mitmekülgsed ja sisukad. Sellega püsiks ajakirjanduse usaldusväärsus ja väärtus.

5.3 Edasised uurimisvõimalused

Antud töö annab aluspõhja selleks, et teha jätku-uuring artiklite sisukusest kvalitatiivsete uurimismeetoditega. Selleks, et uurida veebiväljaannete artiklite sisulist mitmekülgsust, väärtust ja sügavust põhjalikumalt, oleks edasises uurimuses vajalik analüüsida konkreetseid uudistekste ning viia läbi intervjuusid ajakirjanikega. See võimaldaks mõista, kui sisukad on Eesti väljaannete artiklid, kuidas ajakirjanikud ise oma töövõtteid põhjendavad ning neile reflekteerivad. Sarnast lähenemist on kasutanud ka näiteks Parman (2014) oma lõputöös.

Tulevikus võiks käesolevat analüüsi võrrelda mõne muu ajaperioodiga, näiteks paari kuu või aasta võrra hiljem toimuva nädalaga, millel oleks sama pikkus ja ülesehitus. Selline võrdlus võimaldaks

hinnata, kas ja mil määral säilib meediakajastuse struktuur turbulentsel aegadel ning millised muutused toimuvad rahulikumatel perioodidel.

KOKKUVÕTE

Bakalaureusetöös uurisin Eesti Rahvusringhäälingu, Delfi ja Postimehe veebiväljaannete välisuudiste rubriikides avaldatud artikleid valitud päevadel ajavahemikus jaanuar–veebruar 2025. Lõputöö eesmärk oli välja selgitada, millised piirkonnad ja teemad domineerivad kolmes väljaandes ning milline on geograafiline ulatus sündmusterohketel aegadel. Artiklite analüüsimiseks kasutasin kontentanalüüsi koos mõningate kvalitatiivse sisuanalüüsi lisadega, mille abil vaatsin, millised on peamised domineerivad teemad ja piirkonnad ning kui mitmekesine on uudistevalik.

Eesti kolme veebiväljaande välisuudiste geograafilise laiahaardelisuse uurimine näitas, et uudistefookus kaldus ajal, mil maailmas toimusid mitmed suured konfliktid ja kriisid, tugevalt Euroopa ja Põhja-Ameerika suunas. Pea pooled kajastustest käsitlesid Vene-Ukraina sõda või Ameerika Ühendriikide uue administratsiooni tegevust. Teemavaldkondadest domineerisid majandus, poliitika ning sõjalised konfliktid, teisisõnu negatiivse ja konfliktse alatooniga teemad. Pehmema sisuga kajastusi esines märksa harvem. Välisuudiste rubriikides esinesid eelkõige sündmused, mis olid seotud suurriikidega, toimusid Eestile geograafiliselt lähedal või olid oma olemuselt erakordsed. Aasia, Aafrika ja Lõuna-Ameerika said minimaalselt kajastust, kuigi rahvusvahelise uudisteagentuuri Reutersi sama perioodi uudised näitasid, et ka neis piirkondades toimusid märkimisväärsed sündmused. Eesti väljaannetes jäid tähelepanuta näiteks arengumaade poliitilised arengud, keskkonnateemad ja sotsiaalvaldkonna küsimused.

Veebiväljaannete võrdlusest ilmnes, et Postimees avaldas enim artikleid ja kajastas kõige rohkem erinevaid piirkondi ja teemasid. ERR keskendudes võrreldes teiste väljaannetega rohkem Euroopa Liidu poliitikale. Delfi välisuudiste valikus domineeris selgelt Vene-Ukraina sõda.

Uurimisperioodil domineerisid kõikides väljaannetes klassikalised uudised, kus edastati sündmusi faktipõhiselt. Arvamusartikleid ja intervjuusid leidis harva, mis vähendas teemade sügavust ja analüütilisust. Kõik kolm väljaannet tuginesid valdavalt, kas uudisteagentuuri või teiste meediaväljaande sisule.

Tartu Ülikooli Ühiskonnateaduste instituudis on varem tehtud uurimistöid, mis käsitlevad samuti välisuudiste temaatikat, kuid viimastel aastatel pole uuritud kvantitatiivselt veebiväljaannete välisuudiseid. Uuring näitas, et ärevatel aegadel on suuremad sündmused ajakirjanduse fookuses, mistõttu jääb vähem ruumi kaugemate piirkondade kajastamiseks.

Töö loob aluse edasisteks uuringuteks, mis võiksid keskenduda näiteks artiklite sisulisele analüüsile või raamistustele. Samuti võiks sarnast uuringut korrata vähem ärevatel aegadel, et võrrelda, kas teemade ja piirkondade kajastuse proportsioonid muutuvad ning kuidas mõjutab käesoleva uuringu tulemusi just erakorraline aeg.

SUMMARY

In my thesis, I examined articles published in the foreign news sections of the online editions of Estonian Public Broadcasting (ERR), Delfi, and Postimees on selected days from January to February 2025. The thesis aimed to identify which regions and topics dominate in the three outlets and assess the geographic scope of foreign news coverage during eventful times. For the analysis, I used content analysis combined with elements of qualitative content analysis to explore the dominant themes and regions and the diversity of the news selection.

The study of the geographical breadth of foreign news in the three Estonian online news outlets revealed that the news focus was strongly skewed towards Europe and North America when the world faced several major conflicts and crises. Nearly half of the coverage dealt with the Russia-Ukraine war or the activities of the new administration in the United States. Thematically, the news was dominated by economics, politics, and military conflicts, topics generally characterized by negative or conflictual tones. Softer content appeared much less frequently. The foreign news sections primarily featured events involving major powers, events geographically close to Estonia, or extraordinary stories. Asia, Africa, and South America received minimal coverage despite reports from the international news agency Reuters showing that significant events also occurred in these regions during the same period. Developments in the politics of developing countries, environmental issues, and social matters were overlooked mainly by Estonian outlets.

The comparison of online editions showed that Postimees published the most articles and covered the widest range of regions and topics. ERR focused more on European Union politics than the other outlets. Delfi's foreign news was dominated by the Russia-Ukraine war. Throughout the research period, all three outlets published traditional news that conveyed events factually. Opinion pieces and interviews were rare, limiting the coverage's depth and analytical nature. All three outlets relied heavily on content from news agencies or other media outlets.

The Institute of Social Studies at the University of Tartu has previously conducted studies on foreign news. Still, in recent years, no quantitative studies have focused on foreign news in online editions. This research showed that during turbulent times, major global events dominate the journalistic focus, leaving less room for coverage of more distant regions.

The study lays the groundwork for future research that could focus on content analysis or framing of the articles. A similar study could also be conducted during less turbulent times to compare

whether the proportions of regional and thematic coverage change and to what extent the exceptional nature of the period influenced the results of this study.

KASUTATUD KIRJANDUS

Agence France-Press. (i.a). Agency. About. About us. Kasutatud 17.05.2025, <https://www.afp.com/en/agency/about/about-us>

Associated Press. (2024). About. Annual report. AP by the numbers. Kasutatud 17.05.2025, <https://www.ap.org/about/annual-report/2024-letter-from-the-chair-and-ceo/2024-ap-by-the-numbers/>

Aunapuu, L. (2009). *Maailma kaardistamine Eesti telekanalite välisuudistes*. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, ajakirjandus ja kommunikatsiooni õppekava.

Baden, C., & Tenenboim-Weinblatt, K. (2017). The search for common ground in conflict news research: Comparing the coverage of six current conflicts in domestic and international media over time. *Media, War & Conflict*, 11(1), 22-45. <https://doi.org/10.1177/1750635217702071>

Berlemann, M., & Thomas, T. (2018). The distance bias in natural disaster reporting – empirical evidence for the United States. *Applied Economics Letters*, 26(12), 1026–1032. <https://doi.org/10.1080/13504851.2018.1528332>

Berelson, B. (1954). Content Analysis. G. Lindzey (Toim), *Handbook of Social Psychology*. Vol. 1: Theory and Method (lk 488–522). Cambridge: Addison-Wesley Publishing Company, Inc.

Blumler, J.G., & Katz, E. (1974). The Uses of Mass Communications: Current Perspectives on Gratifications Research. In E. Katz (toim), *Sage Annual Reviews of Communication Research*, Volume 3. Thousand Oaks: Sage. <https://doi.org/10.1086/268277>

CHANG, T.-K. (1998). All Countries Not Created Equal to Be News: World System and International Communication. *Communication Research*, 25(5), 528-563. <https://doi.org/10.1177/009365098025005004>

Chang, T-k. (2010). Changing Global Media Landscape, Unchanging Theories?: International Communication Research and Paradigm Testing. *International Media Communication in a Global Age (1)* (lk 8-35). <https://doi.org/10.4324/9780203881286>

- Coppock, A., Ekins, E., & Kirby, D. (2018). The Long-lasting Effects of Newspaper Op-Eds on Public Opinion. *Quarterly Journal of Political Science*, 13(1), pp. 59-87. <http://dx.doi.org/10.1561/100.00016112>
- Delfi meedia (i.a). Kontakt. Toimetuste kontaktid. Kasutatud 17.05.2025, <https://delfimeedia.ee/kontakt/toimetus/>
- Eesti Rahvusringhääling (2025). Korrespondendid. Kasutatud 17.05.2025, <https://info.err.ee/988701/korrespondendid>
- Eesti Rahvusringhääling (2020). Eesti Rahvusringhäälingu programmid. Kasutatud 17.05.2025, <https://info.err.ee/1033535/eesti-rahvusringhaalingu-programmid>
- Eesti Rahvusringhääling (2019). Eesti Rahvusringhäälingu eesmärgid. Kasutatud 17.05.2025, <https://info.err.ee/981281/eesti-rahvusringhaalingu-eesmargid>
- Eesti Rahvusringhääling (i.a). Kontaktid. Kasutatud 17.05.2025, <https://info.err.ee/contacts>
- Ekspress Grupp (i.a). Grupis. AS Ekspress Grupp. Kasutatud 17.05.2025, <https://www.egrupp.ee/grupist/ekspress-grupp/>
- Franks, S. (2006). The CARMA report: Western media coverage of humanitarian disasters. *The Political Quarterly* 77(2) (lk 281–284). <https://doi.org/10.1111/j.1467-923x.2006.00771.x>
- Galtung, J., Ruge, M. H. (1965). The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research*, 2(1) (lk 64–91). <https://www.jstor.org/stable/423011>
- Gasper, F. (2025). Felix Gasper: Saksamaa valis uue Liidupäeva, aga kaitsepoliitika on endiselt murelaps. *Diplomaatia*, 27. veebruar. Kasutatud 15.04.2025, <https://diplomaatia.ee/felix-gasper-saksamaa-valis-uee-liidupaeva-aga-kaitsepoliitika-on-endiselt-murelaps/>
- Greenberg, J., Scanlon, T. J. (2016). Old media, new media, and the complex story of disasters. *Oxford Research Encyclopedia of Hazard Science*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199389407.013.21>

Hamilton, J. T. (2011). *All the News That's Fit to Sell: How the Market Transforms Information into News*. Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400841417>

Hanitzsch, T., Goodrum, A., Quandt, T., & von Pape, T. (2013). Interest in foreign news. In A. Cohen et al. (Eds.), *Foreign news on television. Where in the world is the Global Village?* (171-190). Frankfurt am Main: Peter Lang. http://www.thilovonpape.de/publications/hanitzsch_goodrum_quandt_von_pape_2013_interest_in_foreign_news.pdf

Hawkins, V. (2011). Media selectivity and the other side of the CNN effect: the consequences of not paying attention to conflict. *Media, War & Conflict* 4(1) (lk 55-68). <https://doi.org/10.1177/1750635210396126>

Himma, M. (2025a). MEEDIAKRIITIKA | Marju Himma: Postimees pole kallutatud, kuid tasakaal on paigast ära. *Eesti Päevaleht*, 18. veebruar. Kasutatud 17.05.2025. <https://epl.delfi.ee/artikkel/120357657/meediakriitika-marju-himma-postimees-pole-kallutatud-kuid-tasakaal-on-paigast-ara>

Himma, M. (2025b). MEEDIAKRIITIKA | Marju Himma: Eesti Päevalehe ja Delfi arvamusrubriigid mõjuvad teistest liberaalsema ja radikaalsemana. *Eesti Päevaleht*, 25. veebruar. Kasutatud 17.05.2025. <https://epl.delfi.ee/artikkel/120359163/meediakriitika-marju-himma-eesti-paevalehe-ja-delfi-arvamusrubriigid-mojuvad-teistest-liberaalsema-ja-radikaalsemana>

Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288. <https://doi.org/10.1177/1049732305276687>

Inkeri Parman (2014). *Välisuudised ja nende valmimise tagamaad Aktuaalses Kaameras ja Reporteris 2013 - 2014 aasta jooksul*. Sotsiaal- ja haridusteaduskond. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, ajakirjandus ja kommunikatsiooni õppekava.

Jeong, Y., & Lee, S. Y. (2017). What determines international disaster coverage in the US news media? *Journalism*, 20(12), 1593-1610. <https://doi.org/10.1177/1464884917737212>

JOYE, S. (2009). The hierarchy of global suffering: A critical discourse analysis of television news reporting on foreign natural disasters. *The Journal of International Communication* 15(2) (lk 45–61). <https://doi.org/10.1080/13216597.2009.9674750>

- Joye, S. (2010). News discourses on distant suffering: a Critical Discourse Analysis of the 2003 SARS outbreak. *Discourse & Society*, 21(5) (lk 586-601).
<https://doi.org/10.1177/0957926510373988>
- Kalmus, V. (2015). *Standardiseeritud kontentanalüüs*. Kasutatud 06.01.2025,
<https://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Katz, E., & Liebes, T. (2007). No more peace!: How disaster, terror and war have upstaged media events. *International Journal of Communication*, 1(1), 10.
https://msradio.huji.ac.il/nomorewar_nomorepeace.pdf
- Kivil, K. (2025a). Kallas: EL saatis missiooni Rafah' piiripunkti Egiptuse-Gaza piiril. *Eesti Rahvusring Hääl*, 31. jaanuar. Kasutatud 15.04.2025, <https://www.err.ee/1609592633/kallas-el-saatis-missiooni-rafah-piiripunkti-egiptuse-gaza-piiril>
- Kivil, K. (2025b). Poola president: USA kinnitas, et ei plaani vägesid välja viia. *Eesti Rahvusring Hääl*, 18. veebruar. Kasutatud 15.04.2025, <https://www.err.ee/1609592633/kallas-el-saatis-missiooni-rafah-piiripunkti-egiptuse-gaza-piiril>
- Koor, E. (2025). ERKKI KOORT) Kuidas USA ja Venemaa suhted kujundavad Euroopa julgeoleku. *Postimees*. 18. veebruar. Kasutatud 17.05.2025,
<https://arvamus.postimees.ee/8194144/erkki-koort-kuidas-usa-ja-venemaa-suhted-kujundavad-euroopa-julgeoleku>
- Kressa, K. (2025). Kaubandussõda algab: Trumpi sõnul tulevad Kanada- ja Mehhiko-vastased tariifid juba laupäeval. *Delfi*, 31. jaanuar. Kasutatud 15.04.2025,
<https://www.delfi.ee/artikkel/120353693/kaubandussoda-algab-trumpi-sonul-tulevad-kanada-ja-mehhiko-vastased-tariifid-juba-laupaeval>
- Kressa, K., Jõesaar, J-R. (2025). Kremli Trumpi-vaimustus raugab. Probleemiks on nii Ukraina kui ka Hiina ning salakõnelused olevat nurjunud. *Delfi*, 22. jaanuar. Kasutatud 15.04.2025,
<https://www.delfi.ee/artikkel/120351569/kremli-trumpi-vaimustus-raugab-probleemiks-on-nii-ukraina-kui-ka-hiina-ning-salakonelused-olevat-nurjunud>

Kõuts-Klemm, Ragne; Harro-Loit, Halliki; Ibrus, Indrek; Ivask, Signe; Juurik, Marten; Jõesaar, Andres; Järvekülg, Madis; Kauber, Sten; Koorberg, Väino; Lassur, Silja; Loit, Urmas; Tafel-Viia, Külliki (2019). Meediapoliitika olukorra ja arengusuundade uuring.

Laugen, L. (2025a). Välisminister Rubio: Ukraina sõja lõpetamisest saab USA ametlik poliitika. *Delfi*, 22. jaanuar. Kasutatud 15.04.2025, <https://www.delfi.ee/artikkel/120351407/valisminister-rubio-ukraina-soja-lopetamisest-saab-usa-ametlik-poliitika>

Laugen, L. (2025b). Briti leht: Trump pakub Ukrainale lepingut, mille tingimused on hullemad kui Saksamaale pärast sõdu määratud reparatsioonid. *Delfi*, 18. jaanuar. Kasutatud 15.04.2025, <https://www.delfi.ee/artikkel/120357745/briti-leht-trump-pakub-ukrainale-lepingut-mille-tingimused-on-hullemad-kui-saksamaale-parast-sodu-maaratud-reparatsioonid>

Laugen, L. (2025c). Saksamaal Baieris hukkus noarünnakus kaks inimest. *Delfi*, 22. jaanuar. Kasutatud 15.04.2025, <https://www.delfi.ee/artikkel/120351595/saksamaal-baieris-hukkus-noarunnakus-kaks-inimes>

Lynch, J. (2011). Stealth conflicts: how the world's worst violence is ignored. *Journal of Peace Education* 8(2) (lk 213–214). <https://doi.org/10.1080/17400201.2011.589501>

Maier, S. R. (2020). The world view(ed) through the English-speaking media lens: foreign news coverage steadfastly narrow and uniform. *Journal of International Communication* 26(2) (lk 155–170). <https://doi.org/10.1080/13216597.2020.1797849>.

Midberry, J. (2016). Photos of the Day galleries: Representing a more nuanced world. *Journalism* 18(6) (lk 700–715). <https://doi.org/10.1177/1464884916636124>

Nael, M. (2025). Hamas vabastas järjekordsed kolm pantvangi, Iisrael vabastas 183 vangi. 1. veebruar. *Eesti Rahvusring Häälring*. Kasutatud 18.05.2025, <https://www.err.ee/1609593104/hamas-vabastas-jarjekordsed-kolm-pantvangi-iisrael-vabastas-183-vangi>

Nothias, T. (2016). How Western Journalists *Actually* Write About Africa: Re-assessing the myth of representations of Africa. *Journalism Studies* 19(8) (lk 1138–1159). <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1262748>

Ots, M. (2025a). Meedia: Iisrael ja Hamas sõlmisid vaherahu ja vangide vabastamise leppe. *Eesti Rahvusring Häälring*, 17. jaanuar. Kasutatud 15.04.2025, <https://www.err.ee/1609578982/meedia-iisrael-ja-hamas-solmisid-vaherahu-ja-vangide-vabastamise-leppe>

Ots, M. (2025b). USA ja Venemaa delegatsioon alustasid läbirääkimisi. *Eesti Rahvusring Häälring*, 18. veebruar. Kasutatud 15.04.2025, <https://www.err.ee/1609608749/usa-ja-venemaa-delegatsioon-alustasid-labiraakimisi>

Ots, M. (2025c). Rubio kinnitusel võtab Trump Gröönimaa omandamist tõsiselt. 31. jaanuar. *Eesti Rahvusring Häälring*. Kasutatud 18.05.2025, <https://www.err.ee/1609591976/rubio-kinnitusel-votab-trump-groonimaa-omandamist-tosiselt>

Ots, M. (2025d). Norra pidas kinni Läänemere kaablilõhkumises kahtlustatava laeva. 31. jaanuar. *Eesti Rahvusring Häälring*. Kasutatud 18.05.2025, <https://www.err.ee/1609592324/norra-pidas-kinni-jaanemere-kaablilohkumises-kahtlustatava-laeva>

Part, M. (2025) POSTIMEES USAs › New Mexico piiril käib kassi-hiire mäng migrantide eludega. *Postimees*, 8. veebruar. Kasutatud 18.05.2025, <https://maailm.postimees.ee/8187498/postimees-usas-new-mexico-piiril-kaib-kassi-hiire-mang-migrantide-eludega>

Petermann, A., Varblane, A., Mäll, K., Saks, K., Seppel, K., Lauristin, M., ja Klopets, M. (2023). Eesti elanike meediakasutus ja usaldus meedia vastu. Eesti ühiskonna lõimumismonitooring 2023 lisa 1. Tallinn: Kultuuriministeerium. https://www.kul.ee/sites/default/files/documents/2024-03/EIM%202023%20LISA%201_kvalitatiivuuringu%20aruanne_0.pdf

Piirsalu, J. (2025) POSTIMEES UKRAINAS › Ukraina polkovnik: droonid avavad jalaväele väravad, aga ei asenda praegu jalaväge. *Postimees*, 10. veebruar. Kasutatud 18.05.2025. <https://maailm.postimees.ee/8189446/postimees-ukrainas-ukraina-polkovnik-droonid-avavad-jalavaele-varavad-aga-ei-asenda-praegu-jalavage>

Postimees Grupp (i.a.). Meist. Kasutatud 17.05.2025, <https://postimeesgrupp.ee/meist>

Postimees (i.a.). Kontaktid. Kasutatud 17.05.2025, <https://www.postimees.ee/contact>

- Rafeeq, A., Jiang, S. (2018). From the Big Three to elite news sources: a shift in international news flow in three online newspapers TheNational.ae, Nst.com.my, and Nzherald.co.nz. *The Journal of International Communication* 24(1) (lk 96–114). <https://doi.org/10.1080/13216597.2018.1444663>
- Rampal, K. R. (2002). Global news and information flow. *Global Communication* (lk 97-119)- Belmont: Wadsworth.
- Raschinsky, M. (2025). Argentina presidenti süüdistatakse ulatuslikus krüptopettuses. *Postimees*. 18. veebruar. Kasutatud 17.05.2025, <https://maailm.postimees.ee/8194467/argentina-presidenti-suudistatakse-ulatuslikus-krüptopettuses>
- Reuters (i.a). About Reuters: The world's largest news agency, leading the future of news. Kasutatud 17.05.2025, <https://reutersagency.com/about/>
- Rodsevich, M. (2025). *PRLab*. 50. Leading Media Outlets for News Coverage in 2025. Kasutatud 17.05.2025, <https://prlab.co/blog/50-leading-media-outlets-for-news-coverage-in-2025/>
- Rutšaikov, D. (2005). *Eesti, Saksa ja Briti kvaliteetlehtede geograafiline horisont 2004-2005*. Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond. Bakalaureusetöö, Tartu Ülikool, ajakirjandus ja kommunikatsiooni õppekava.
- Segev, E. (2016). The group-sphere model of international news flow: A cross-national comparison of news sites. *International Communication Gazette* 78(3) (lk 200-222). <https://doi.org/10.1177/1748048515620858>
- Segev, E. (2015). Visible and invisible countries: News flow theory revised. *Journalism* 16(3)(lk 412-428). <https://doi.org/10.1177/1464884914521579>
- Sonnemaker, T. (2015). Objectivity and the Role of Journalism in Democratic Societies. Bakalaureusetöö. Claremont McKenna College.
- Stevenson, R. L. (1984). Foreign News. R. L. Stevenson & Shaw, D. L. (toim.). Foreign News and the New World Information Order. Iowa: Iowa State University Press
- Suri endine Saksa president Horst Köhler. (2025c). *Postimees*, 1. veebruar. Kasutatud 18.05.2025, <https://maailm.postimees.ee/8183969/suri-endine-saksa-president-horst-kohler>

Süld, E. ja Põldsam, A. (2024). Iisraeli ja Hamasi sõda vaadatuna seest ja väljast. Aasia keskuse raportid. Tartu: Tartu Ülikool.

Zerback, T., & Holzleitner, J. (2017). Under-cover: The influence of event- and context-traits on the visibility of armed conflicts in German newspaper coverage (1992–2013). *Journalism* 19(3) (lk 366–3839. <https://doi.org/10.1177/1464884916683552>

Vatikan: paavst põeb kahepoolset kopsupõletikku. (2025a). *Postimees*, 18. veebruar. Kasutatud 18.05.2025, <https://maailm.postimees.ee/8195064/vatikan-paavst-poeb-kahepoolset-kopsupoletikku>

Venemaa nõuab Ukrainalt täiendavaid territoriaalseid järeleandmisi. (2025b). *Postimees*, 1. veebruar. Kasutatud 18.05.2025, <https://maailm.postimees.ee/8183969/suri-endine-saksa-president-horst-kohler>

Wallerstein, I. (1974). *The modern world system*. New York: Academic Press.

Walter, D., Sheaffer, T., Nir, L., Shenhav, S. (2016). Not All Countries Are Created Equal: Foreign Countries Prevalence in U.S. News and Entertainment Media. *Mass Communication and Society* 19(4) (lk 522–541). <https://doi.org/10.1080/15205436.2016.1170853>

Wanta, W., Golan, G., Lee, C. (2004). Agenda Setting and International News: Media Influence on Public Perceptions of Foreign Nations. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 81(2) (lk 364-377). <https://doi.org/10.1177/107769900408100209>

Wanta, W., Golan, G. (2010). Coverage of foreign elections in the United States: a model of international news flow. *International Media Communication in a Global Age* (5) (lk 109-125). <https://doi.org/10.4324/9780203881286>

White, D. M. (1950). The “Gate Keeper”: A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly*, 27(4), 383-390. <https://doi.org/10.1177/107769905002700403>

Wilke, J., Heimprecht, C., & Cohen, A. (2012). The geography of foreign news on television: A comparative study of 17 countries. *International Communication Gazette* 74(4) (lk 301-322). <https://doi.org/10.1177/1748048512439812>

Williams, K. (2011). *International Journalism*. Journalism Studies: Key Texts. London: Sage.

Wolfsfeld, G. (2004). Media and the path to peace. *Perspectives on Politics* 3(03), <https://doi.org/10.1017/S1537592705950251>

Wu, H. (2000). Systemic determinants of international news coverage: a comparison of 38 countries. *Journal of Communication* 50(2) (110–130). <https://doi.org/10.1093/joc/50.2.110>

LISA 1. Kodeerimisjuhend

1. Kuupäev
2. Loo pealkiri ja link
3. Loo tüüp
 - Intervjuu
 - Reportaaž
 - Uudis
 - Arvamusartikkel
4. Allikas
5. Uudise sisu
6. Riigi esinemine
 - Peamise osakaaluga riik / riigid
 - Teisena fookuses olev riik
 - Lisaks mainitud riik / riigid
7. Piirkond
 - Peamise osakaaluga piirkond
 - Teisena fookuses olev piirkond
8. Artikli peateema
 - Poliitika
 - Majandus (töö, tarbimine, hinnad vms, turism)
 - Migratsioon
 - Kuritegevus/õigussüsteem
 - Sotsiaalprobleemid/heaolu
 - Keskkond
 - Kultuur
 - Õnnetus
 - Sõjaline konflikt
 - Kultuur ja sport

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Liisa Kaseorg,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose Välisuudiste geograafiline laiahaardelisus Eesti Rahvusringhäälingus, Delfis ja Postimehes, mille juhendaja on Külliki Seppel, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Liisa Kaseorg

23.05.2025